

DANMARKS STATISTIK

STATISTISKE MEDDELELSER

FJERDE RÆKKE TREDIVTE BIND

SYVENDE HÆFTE

COMMUNICATIONS STATISTIQUES 4me SÉRIE TOME 30 7me LIVRAISON

PRODUKTIONSSTATISTIK

(HAANDVÆRKS- OG INDUSTRI TÆLLINGEN 1906)

VII

FORSKELLIGE INDUSTRIER AF TEKNISK OG KEMISK ART

STATISTIQUE DE LA PRODUCTION INDUSTRIELLE

(RECENSEMENT INDUSTRIEL 1906)

VII

DIVERSES INDUSTRIES TECHNIQUES ET CHIMIQUES

UDGIVET AF STATENS STATISTISKE BUREAU

PUBLIÉ PAR LE BUREAU DE STATISTIQUE DE L'ÉTAT

KØBENHAVN

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

1910

Indhold.

	Side
1. Indledende Bemærkninger	5
2. Vandværker	7
3. Gasværker	14
4. Elektricitetsværker	27
5. Tændstikfabrikker	31
6. Gummivarefabrikker	32
7. Asfalt- og Tagpapfabrikker	32
8. Oliefabrikker	34
9. Sæbefabrikker	36
10. Stearinlysfabrikker	38
11. Forskellige tekniske og kemiske Fabrikker	39
12. Andre Industrier (Tilvirkning af Glødenæt, Krudtværker, Imprægneringsanstalter, Sodafabrikker, Benmølsfabrikker, Tilvirkning af Lim, Tilvirkning af galvaniske Elementer)	43

Statens Statistiske Bureau i Januar 1910.

MICHAEL KOEFOED.

Adolph Jensen.

Tidligere udgivne Publikationer vedrørende Haandværks- og Industritællingen 1906:

Foreløbig Redegørelse for Danmarks Haandværks- og Industri- virksomheder ved Tællingen den 12. Juni 1906. (Statistiske Meddelelser, 4. Række, 23. Bd., 3. Hæfte.)

Danmarks Haandværk og Industri ifølge Tællingen den 12. Juni 1906. (Statistisk Tabelværk, 5. Række, Litra A Nr. 7.)

Arbejdstiden i Industrien ifølge Haandværks- og Industritællingen af 12. Juni 1906. (Statistiske Meddelelser, 4. Række, 28. Bd., 2. Hæfte.)

Produktionsstatistik (Haandværks- og Industritællingen 1906):

- I. Næringsmiddelindustrien m. v. (Statistiske Meddelelser, 4. Række, 30. Bd., 1. Hæfte.)
 - II. Tekstilindustrien. (Statistiske Meddelelser, 4. Række, 30. Bd., 2. Hæfte.)
 - III. Beklædnings- og Læderindustri. (Statistiske Meddelelser, 4. Række, 30. Bd., 3. Hæfte.)
 - IV. Træindustri m. v. (Statistiske Meddelelser, 4. Række, 30. Bd., 4. Hæfte.)
 - V. Sten-, Ler- og Glasindustri. (Statistiske Meddelelser, 4. Række, 30. Bd., 5. Hæfte.)
 - VI. Metalindustri m. v. (Statistiske Meddelelser, 4. Række, 30. Bd., 6. Hæfte.)
-

1. Indledende Bemærkninger.¹⁾

Ved Haandværks- og Industritællingen den 12. Juni 1906 blev der i Danmark talt lidt over 85000 Virksomheder med et samlet Personel paa ca. 317000, hvoraf godt 208000 vare egentlig industrielle Arbejdere.²⁾ Antallet af Virksomheder, der anvendte mekanisk Kraft (bortset fra Vind- og Vandkraft), udgjorde godt 6200, og Maskinernes samlede (effektive) Styrke blev opgjort til over 125000 Hestes Kraft.

De 85000 Virksomheder har man, efter deres Art, inddelt i 11 Hovedgrupper, omfattende i alt 249 forskellige Erhverv; jfr. den systematiske Erhvervsfortegnelse i Statistisk Tabelværk, 5. Række, Litra A Nr. 7, Side 374 ff. Af de 11 Hovedgrupper omhandler nærværende Hæfte Gruppe IX, Forskellige Industrier af teknisk og kemisk Art (Erhvervsnumrene 197—236). Under denne Gruppe er henført 737 Virksomheder med et samlet Personel af 9327 Personer, hvoraf 7494 vare egentlige Arbejdere. Antallet af Virksomheder, der benyttede mekanisk Kraft (bortset fra Vind- og Vandkraft), var 332, og Maskinernes samlede Styrke 25968 H. K. (Reservemaskiner ikke medregnede). Af samtlige industrielle Virksomheder omfatter den her behandlede Gruppe altsaa knap 1 pCt.,

¹⁾ Med Hensyn til Arten af det Materiale, der har dannet Grundlaget for de i nærværende Hæfte indeholdte Meddelelser, henvises til de i Forordet til Produktionsstatistikens 1ste Afdeling (Statistiske Meddelelser, 4. Række, 30. Bind, 1. Hæfte) anførte almindelige Bemærkninger.

²⁾ Det samlede Personel er ved Bearbejdelsen delt i følgende 4 Grupper: 1) Personer i overordnede Stillinger (derunder ogsaa Indehaveren eller Indehaverne selv), Direktører, Forretningsførere o. l.; 2) Tilsynshavende og Forvaltere samt Kontor- og Butikspersonale, som ikke tillige deltage i det industrielle Arbejde; 3) Bude, Kuske og andet lignende underordnet Personale; 4) de egentlige industrielle Arbejdere og Arbejdersker.

Løbe-Nr.	Gruppe IX Forskellige Industrier af teknisk og kemisk Art	Antal	Samlet	Heraf	Antal	Maski- nernes Heste- kraft ²⁾
		Virk- som- heder	Perso- nel	egentl. indu- strielle Arbej- dere	Virksom- heder med mekanisk Bevæg- kraft ^{1,2)}	
197	Elektricitetsværker	67	403	307	61	20387
198	Gasværker	81	1678	1457	47	1567
199	Fabrikation af Glødenæt	6	43	35	2	9
200	Cinders- og Koksfabrikker (jfr. 35).....	1	6	6	1	8
201	Tørvefabrikker	51	1328	1202	36	513
202	Tørvestrøelsefabrikker	1	"	"	1	4
203	Tilvirkning af Trækul	3	7	5	"	"
204	Tangfabrikker	6	113	104	"	"
205	Sortering og Behandling af Klude, Ben og gl. Jern; Værkpinling m. m.	14	418	393	"	"
206	Krudtværker	2	71	60	2	105
207	Tilvirkning af Fyrværkerisager	6	14	6	"	"
208	Tændstikfabrikker	5	443	417	5	142
209	Ildtænderfabrikker	4	137	131	"	"
210	Tilvirkning af Malerverer (jfr. 236).....	36	201	124	16	167
211	Tilvirkning af Blæk (jfr. 236)	1	13	6	"	"
212	Tilv. af Blanksværte og Lædersmørelse (jfr. 236)	17	59	27	2	5
213	Tilvirkning af Vognsmørelse (jfr. 236).....	2	13	12	"	"
214	Gummivarefabrikker	12	278	225	4	237
215	Isoleringsforretninger	13	53	36	1	2
216	Asfalt- og Tagpapfabrikker	25	276	228	9	233
217	Imprægneringsanstalter	5	121	109	5	97
218	Farverier (jfr. 40)	162	916	601	51	607
219	Tøjrensingsanstalter (jfr. 218)	14	18	3	"	"
220	Sodafabrikker	15	283	251	11	115
221	Fabrikation af Kulsyre og Ammoniak	2	24	14	2	47
222	Svovlsyre- og Gædningsfabrikker	3	206	158	3	286
223	Benmelsfabrikker	6	43	30	1	30
224	Fabrikation af Blod- og Kødfoder	5	34	21	4	51
225	Destruktionsanstalter	1	4	2	1	10
226	Tilvirkning af Lim og Gelatine (jfr. 236) .	8	72	58	4	40
227	Oliefabrikker	16	508	398	12	864
228	Petroleumsaftapning	3	92	79	3	70
229	Parfume- og Toiletsæbefabrikker	22	368	265	11	91
230	Sæbesyderier (jfr. 229)	49	365	229	11	71
231	Vandglasfabrikker	1	3	1	1	2
232	Lysestøberier	2	4	2	"	"
233	Stearinlysfabrikker	5	110	71	3	20
234	Tilvirkning af fotografiske Artikler	4	28	19	3	16
235	Tilvirkning af Mejeripreparater	5	80	56	4	15
236	Tilv. af forsk. Kemikalier og Materialvarer	56	494	346	15	157
	Tilsammen ...	737	9327	7494	332	25968

¹⁾ Bortset fra Vind- og Vandkraft. ²⁾ Reservemaskiner ikke medregnede.

dens Personel udgjorde 2,9 pCt. af det hele industrielle Personel, Arbejdertallet 3,6 pCt. af Helheden; af alle industrielle Virksomheder med mekanisk Bevægkraft henhørte 5,3 pCt. til den teknisk-kemiske Industri, og af den hele Maskinstyrke raadede den endogsaa over 20,8 pCt. (Elektricitetsværker).

I foranstaaende Tabel er anført de vigtigste statistiske Hoveddata for hvert af de 40 Erhvervsnumre, der ere henførte til den teknisk-kemiske Industri.

Af de 737 Virksomheder, der taltes under den teknisk-kemiske Industri, blev de 166 (med et Personel af 1366) drevne som Bierhverv til anden Virksomhed (jfr. nærmere det foran nævnte Tabelværk, Side 180 ff.). Af samtlige Virksomheder vare de 139 saadanne, hvor Indehaveren arbejdede alene uden Medhjælpere, medens 363 Virksomheder havde 1—5 Arbejdere hver, 154 havde 6—20 Arbejdere, 69 havde 21—100 og 12 havde over 100 Arbejdere hver (jfr. nærmere Tabelværket Side 38 ff.).

Med Hensyn til Virksomhedernes Beliggenhed i de forskellige Dele af Landet, Arten af den benyttede mekaniske Bevægkraft, Virksomheder, der drives af Aktieselskaber, Personellets Stilling i Erhvervet, Arbejdernes Fordeling efter Køn, Alder og ægteskabelig Stilling m. v., skal man henvisse til de derom i Tabelværket meddelte udførlige Oplysninger.

I den følgende Redegørelse for Produktionens Omfang og Salgsværdi m. v. i de væsentligste Fag inden for den teknisk-kemiske Industri har man fundet det hensigtsmæssigt at samle beslægtede Fag i større Grupper. Et Par Fag, nemlig Løbe-Nr. 205, Sortering og Behandling af Klude m. v. og Løbe-Nr. 218—219, Farverier og Tejrensningsanstalter, ere behandlere i det tidligere udgivne Hæfte 2 sammen med Tekstilindustrien. Paa den anden Side ere Vandværkerne, der i Industritællingstabelværket ere opførte under Gruppe I (Næringsmiddelindustri) medtagne i nærværende Hæfte.

2. Vandværker.

Ved Udgangen af 1905 fandtes der kommunale Vandværker i 42 Byer (herunder København og Frederiksberg). Af

disse har man modtaget Oplysning om den leverede Vandmængde og dennes Salgsværdi for 38 Byer.¹⁾ Disse 38 Vandværker beskæftigede som Gennemsnit for Aaret 1905 paa selve Vandværket i alt 166 Arbejdere (herunder Maskinmestere og Maskinassistenter). Særskilt for Hovedstaden, Øernes og Jyllands Byer vare Tallene følgende:

	Antal Vandværker	Antal Arbejdere
Hovedstaden.....	2	63
Øernes Byer.....	21	53
Jyllands —	15	50
Tilsammen ...	38	166

Der benyttedes mekanisk Kraft paa omtrent alle Værkerne. Af de 38 Vandværker blev kun 2 (Rønne og Faaborg) drevne alene ved naturligt Tryk²⁾, 2 (Hjørring og Løgstør) benyttede Vindkraft med Reservemaskine, og Resten havde alle anden mekanisk Kraft og vare alle forsynede med Reservemaskine, 3 desuden med Vindkraft.

I omstaaende Tabel er der for hvert enkelt af de 38 Vandværker meddelt Oplysning om den leverede Vandmængde og dennes Salgsværdi, særskilt for Vand til private Forbrugere og til Næringsbrug.³⁾ Provinsbyerne ere ordnede efter Indbyggerantallet 1. Februar 1906.

For nogle enkelte Byer ere Oplysningerne ufuldstændige, og for flere Byers Vedkommende er Fordelingen mellem Vand til private Forbrugere og til Næringsbrug ikke ganske nøjagtig. Delvis skyldes dette, at der ikke altid haves Maalere, ligesom en Del Vand til Næringsbrug i Lighed med Vand til private Forbrugere betales efter Haneafgift, hvorfor det ikke altid har kunnet angives særskilt.

¹⁾ De Byer, for hvilke Oplysning [mangler, ere Frederikshavn, Hobro, Holstebro og Stege. I de to sidstnævnte Byer kom Vandværket først i Drift sidst i 1905. De 5 Vandværker i København ere regnede som et samlet Værk.

²⁾ Rønne Vandværk var dog forsynet med Reservemaskiner.

³⁾ I nogle Byer afsattes desuden en Del Vand til andet Brug, ligesom nogle faa Kommuner have givet Oplysning om Vand til Gadevanding; dette Vand er her udeladt.

De kommunale Vandværker i Byerne: Produktion i Aaret

1. April 1905 til 31. Marts 1906.¹⁾

	Samlet Produktion		Af Vandmængden blev afsat		Af Salgsværdien betales for Vand	
	Mængde	Salgsværdi	til privat Forbrug	til Næringsbrug	til privat Forbrug	til Næringsbrug
	1000 Tdr.	Kr.	1000 Tdr.	1000 Tdr.	Kr.	Kr.
København	111936	{ 1,011454 ²⁾ 603000 }	72691	39245	{ 1,011454 ²⁾ 224280 }	378720
Frederiksberg	23427	390799	19461	3966	314031	76768
Hovedstaden ...	135363	2,005253	92152	43211	1,549765	455488
Aarhus	20237	186834	13162	7075	128139	58695
Odense	13000	90043	9700	3300	59043	31000
Aalborg	11177	72900	9120	2057	51000	21900
Horsens	5660	69198	c. 4400	c. 1260	56597	12601
Randers	8181	60532	6783	1398	48069	12463
Vejle	—	36916	—	—	28400	8516
Esbjerg	4000	42928	3218	782	35113	7815
Helsingør	3656	20630	2899	757	11170	9460
Fredericia	3191	32310	2063	1128	21029	11281
Kolding	3481	39700	3131	350	33000	6700
Svendborg	3985	22129	3415	570	16429	5700
Slagelse	3494	25043	2766	728	15638	9405
Viborg	1944	19276	1374	570	12761	6515
Rønne	c. 1340	12827	c. 1240	c. 100	11538	1289
Roskilde	c. 2470	24368	c. 2050	c. 420	20179	4189
Hjørring	857	23919	787	70	22981	938
Nakskov	3545	25250	3176	369	20450	4800
Nyborg	2900	—	c. 1850	c. 1050	—	1050
Silkeborg	948	11600	798	150	9894	1706
Nykøbing p. F.	c. 1340	19635	c. 1060	c. 280	16152	3483
Næstved	1631	19727	—	—	15491	4236
Korsør	1524	22714	1135	389	16643	6071
Nykøbing p. M.	1326	6160	1232	94	5030	1130
Holbæk	1554	21900	1054	500	14400	7500
Middelfart	810	10324	613	197	8357	1967
Hillerød	1019	12783	841	178	11008	1775
Assens	—	9387	—	—	8191	1196
Kalundborg	900	10143	—	—	—	—
Faaborg	—	11238	—	—	9296	1942
Køge	1029	9732	644	385	4917	4815
Ribe	828	8499	633	195	6547	1952
Ringsted	1470	14600	1090	380	10800	3800
Lemvig	350	3600	—	—	3550	50
Skelskør	300	4313	275	25	4000	313
Kerteminde	592	6770	—	—	—	—
Løgstor	—	2569	—	57	1998	571

¹⁾ Kun enkelte af de nævnte Vandværker benyttede et andet Driftsaar end det anførte.

²⁾ Dette Beløb udgør $\frac{2}{3}$ af Arealafgiften for det paagældende kommunale Regnskabsaar, idet den nævnte Brøkdelen af Arealafgiften regnes at være Betaling for en Gaardhane, en Hane i hvert Køkken og en Hane i hvert Badeværelse. Det andet Beløb er Betaling for Haneer ud over det nævnte Antal.

Sammendrager man de i Tabellen meddelte Oplysninger, idet leveret Vandmængde og Salgsværdi for de faa Byer, for hvilke Angivelse heraf mangler, ansættes efter Skøn, faas særskilt for Hovedstaden, Øernes og Jyllands Byer følgende Oversigt:

	Leveret Vand- mængde 1000 Tdr.	Salgs- værdi Kr.	Vandforbrug pr. Individ Tdr.	Gennemsnitspris pr. 1000 Tdr. Kr.
Hovedstaden	135400	2,005300	263	14,80
21 Byer paa Øerne.....	49000	384600	285	7,90
15 — i Jylland.....	66400	616900	288	9,30
Tilsammen ...	250800	3,006800	272	—

Vandforbruget var forholdsviis mindst i Hovedstaden, og Gennemsnitsprisen pr. 1000 Tdr. var her langt højere end i Provinserne. Den særlige Beregning af Vandafgiften for Københavns Vedkommende (jfr. Note 2 Side 9) gør det imidlertid betænkeligt at foretage en Sammenligning med Provinsbyerne; paa Frederiksberg, hvor Vandafgiften ligesom i København hovedsagelig lignedes efter Arealet, var Gennemsnitsprisen dog endnu højere (16,70 Kr. pr. 1000 Tdr. mod 14,40 Kr. i København). I Jyllands Byer var Gennemsnitsprisen 1,40 Kr. højere end paa Øerne. Vandforbruget pr. Individ var derimod omtrent ens.

For 28 Provinsbyer er der i Tabellen Side 9 baade for Vandmængde og Salgsværdi foretaget en Sondring mellem Vand til private Forbrugere og til Næringsbrug. Sammendrager man disse Oplysninger i Grupper efter Byernes Størrelse, faas nedenstaaende Oversigt:

	Leveret Vandmængde til			Salgsværdi for Vand, leveret til		
	Private Forbrugere 1000 Tdr.	Nærings- brug 1000 Tdr.	Til- sammen 1000 Tdr.	Private Forbrugere Kr.	Nærings- brug Kr.	Til- sammen Kr.
5 Provinsbyer med over 20000 Indb.	43005	15250	58255	341400	138100	479500
5 — — 10—20000 —	14726	3587	18313	116700	41000	157700
9 — — 7—10000 —	14386	3076	17462	146200	38400	184600
9 — — under 7000 —	6732	1954	8686	68700	23200	91900
Tilsammen ...	78849	23867	102716	673000	240700	913700

Paa Grundlag heraf ere omstaaende Tal beregnede; de tilsvarende Tal for Hovedstaden ere vedføjede:

	Af 100 Tdr. Vand var til		Vandforbrug pr. Indbygger		Gennemsnitlig Salgsværdi pr. 100 Tdr.	
	Private Forbrugere Tdr.	Nærings- brug Tdr.	Private Forbrugere Tdr.	Nærings- brug Tdr.	Private Forbrugere Kr.	Nærings- brug Kr.
Hovedstaden.....	68	32	179	84	1,70	1,05
5 Provinzb. med over 20000 Indb.	74	26	252	89	0,80	0,90
5 — — 10—20000 —	80	20	214	52	0,80	1,15
9 — — 7—10000 —	82	18	187	40	1,00	1,25
9 — under 7000 —	80	20	166	49	1,00	1,20
Tilsammen for 28 Provinshyer..	77	23	222	58	0,85	1,00

Vand til Næringsbrug betød forholdsvis mest i Hovedstaden, og i Provinshyerne var denne Anvendelse forholdsvis aftagende med Byernes Størrelse indtil Byer med 7—10000 Indb., hvor kun 18 pCt. af den leverede Vandmængde var til Næringsbrug mod 32 pCt. i Hovedstaden. I de mindste Byer (under 7000 Indb.) gik der forholdsvis noget mere til Næringsbrug (20 pCt.). Det samme Forhold genfindes, naar man maaler den til Næringsbrug anvendte Vandmængde i Forhold til Indbyggerantallet; dog naa her Provinshyer med over 20000 Indb. op over Hovedstaden med 89 Tdr. pr. Indb. mod 84 Tdr. i Hovedstaden.

Den til private Forbrugere leverede Vandmængde var, maalt med Indbyggerantallet, paafaldende ringe i Hovedstaden. Dette gælder dog alene København med 170 Tdr. pr. Indb. Paa Frederiksberg var Forbruget akkurat lige saa stort som Gennemsnittet for de 28 Provinshyer (222 Tdr.). Inden for Provinshyerne var Forbruget jævnt aftagende med Byernes Størrelse fra 252 Tdr. i Byer med over 20000 Indb. til 166 Tdr. i Byer med under 7000 Indbyggere.

Den særlig høje Vandafgift, der findes i Hovedstaden, gælder kun Vand til private Forbrugere; for Vand til Næringsbrug var Gennemsnitsprisen omtrent den samme i Hovedstaden som Gennemsnittet for samtlige Provinshyer. I Provinshyerne vare Vandafgifterne baade for Vand til private Forbrugere og til Næringsbrug højest i de smaa Byer og lavest i de største.

Saa vel Vandforbruget som den gennemsnitlige Salgsværdi var

højest forskellig i de enkelte Byer, jfr. nedenstaaende Gennemsnits-
tal for Vand til private Forbrugere. Byerne ere ordnede efter det
gennemsnitlige Forbrug pr. Indb.

Vand til private Forbrugere			Vand til private Forbrugere		
Forbrug pr. Indbygger	Gennemsnitspris pr. 100 Tdr.		Forbrug pr. Indbygger	Gennemsnitspris pr. 100 Tdr.	
Tdr.	Øre		Tdr.	Øre	
Nakskov	380	65	Hillerød	160	130
Randers	320	70	Korsør	160	145
Aalborg	290	55	Fredericia	150	100
Svendborg	290	50	Ribe	150	100
Slagelse	280	55	Køge	150	75
Aarhus	240	95	Viborg	140	95
Odense	240	60	Rønne	135	95
Kolding	230	105	Nykøbing p. F. . .	135	150
Roskilde	230	100	Middelfart	120	135
Nyborg	230	—	Skelskør	110	145
Esbjerg	210	110	Lemvig	105	100
Horsens	200	130	Silkeborg	100	125
Nykøbing p. M. .	200	140	Hjørring	90	290
Holbæk	200	135			

Der synes at bestaa en vis Forbindelse mellem Vandforbruget og den gennemsnitlige Salgspris. Lave Vandafgifter følges almindeligvis med stort Forbrug, medens Byer med ringe Vandforbrug gennemgaaende have høje Afgifter. Deler man Byerne i Grupper efter det gennemsnitlige Vandforbrug og beregner den hertil svarende Gennemsnitspris, faas følgende Tal:

		Gennemsnitspris pr. 100 Tdr.
		Øre
Byer med over 250 Tdr. pr. Indb.		60
— — 200—250 —		90
— — 150—200 —		120
— — 150 Tdr. og derunder		125
Gennemsnit		90

Som Følge af den Maade, hvorpaa Vandafgifterne beregnes (Hanaefgift, efter Assurancesum m. v.), faa Afgifterne vel ingen Indflydelse paa Forbruget, naar først Vand er indlagt, derimod synes de at virke ind paa det Omfang, hvori Vand bliver indlagt i Husene.

Den til Næringsbrug anvendte Vandmængde udgjorde for Provinsbyerne som Helhed 58 Tdr. pr. Indb. Særlig højt var Tallet i Nyborg (135 Tdr.), Aarhus (130), Ringsted (105), Holbæk (95), Køge (90) og Fredericia (85), særlig lavt i Hjerring, Skelskør og Rønne (alle 10 Tdr. pr. Indb.), Nykøbing p. M. (15) samt Silkeborg (20). Betalingen var gennemgaaende 1 Kr. pr. 100 Tdr. Kun i Aarhus, Odense og Randers var den gennemsnitlige Betaling lavere, særlig høj var den i Kolding (1,90 Kr.), Kørsør (1,55) og Holbæk (1,50).

Den almindelige Form for Betalingen af Vand til private Forbrugere er en Afgift efter Assurancesummen (i et enkelt Tilfælde efter Ejendomsskyld), for hvilken Afgift Ejeren har Ret til 1 Vandhane (undertiden 2 eller 3 eller 1 Vandhane pr. Lejlighed). Herudover betales en fast aarlig Afgift pr. Hane (i Almindelighed 2, 3 eller 4 Kr., undertiden efter en Skala, der aftager med Antallet af Ekstrahaner). I enkelte Tilfælde er Afgiften efter Assurancesummen progressiv, og enkelte Byer opkræve ved Siden heraf ogsaa Haneafgift af den 1ste Hane, medens der ogsaa er Tilfælde, hvor der kun anvendes Afgift efter Assurancesummen. Afgift efter Assurancesummen benyttes af ca. tre Fjerdedele af de her omhandlede Byer. Resten opkræver alene Haneafgift, i Almindelighed aftagende med Antallet af Haner pr. Ejendom og i enkelte Tilfælde gradueret efter Ejendomsskyld eller Lejlighedernes Lejeværdi.

Vand til Næringsbrug betales næsten altid efter Maaler.

Af kommunale Vandværker i Landdistrikterne foreligger der Oplysning om Vandværkerne i Gentofte og Lyngby; jfr. nedenstaaende Tal:

	Leveret Vandmængde	Salgsværdi
	1000 Tdr.	Kr.
Gentofte	3970	120300
Lyngby	647	22500

Den gennemsnitlige Salgsværdi var henholdsvis 3,00 og 3,45 pr. 100 Tdr., altsaa henved dobbelt saa høj som i Hovedstaden og endogsaa højere end i Hjerring, hvor Vandafgiften var langt højere end i nogen anden Provinsby.

3. Gasværker.

Ved Udgangen af 1905 fandtes der Gasværker i 61 Byer (København og Frederiksberg medregnede)¹⁾; i 54 Byer vare Værkerne kommunale, i 7 (Frederiksberg, Odense, Aalborg, Randers, Helsingør, Viborg og Assens) private, alle tilhørende Det danske Gaskompagni. Som Gennemsnit for Aaret 1905 beskæftigedes paa alle de 61 Byers Gasværker 1323 Arbejdere om Sommeren og 1575 om Vinteren; jfr. nedenstaaende Oversigt:

	Antal Gasværker	Antal Arbejdere					
		I Retorthuset		Paa Pladsen		Tilsammen	
		Sommer	Vinter	Sommer	Vinter	Sommer	Vinter
Hovedstaden	4 ²⁾	340	549	451	409	791	958
5 Provinsb. med over 20000 Indb.	5	50	72	211	213	261	285
6 — — 10—20000 —	6	48	65	25	33	73	98
11 — — 7—10000 —	11	50	60	26	27	76	87
13 — — 4— 7000 —	13	42	54	21	23	63	77
24 — — under 4000 —	24	48	58	11	12	59	70
Tilsammen ...	63	578	858	745	717	1323	1575

Der beskæftigedes paa samtlige Gasværker ca. 250 Arbejdere flere om Vinteren end om Sommeren, hvilket giver 119 Arbejdere om Vinteren for hver 100 Arbejdere om Sommeren. De tilsvarende Tal vare for Hovedstaden og Provinsbyerne, særskilt for Retorthuset og Pladsarbejdere følgende:

Pr. 100 Sommerarbejdere beskæftigedes om Vinteren

	I Retorthuset	Paa Pladsen	Tilsammen
Hovedstaden ...	161	91	121
Provinsbyerne ...	130	105	116
Tilsammen ...	148	96	119

Antallet af Pladsarbejdere var omtrent ens Sommer og Vinter (lidt flere om Vinteren i Provinsbyerne, noget færre i Hovedstaden); i Retorthuset beskæftigedes der derimod i Provinsbyerne 30 pCt. flere om Vinteren end om Sommeren, og i Hovedstaden endogsaa

¹⁾ Gasværket i Sorø, der ligger uden for Bygrænsen, er medregnet nedenfor under Landdistrikterne.

²⁾ 3 Gasværker i København, 1 paa Frederiksberg.

61 pCt. flere. I de mellemstore og smaa Provinsbyer var der gennemgaaende kun beskæftiget halvt saa mange Arbejdere paa Pladsen som i Retorthumbuset. I Hovedstaden var der derimod navnlig om Sommeren forholdsvis mange Pladsarbejdere, og i de store Provinsbyer arbejdede der endogsaa 3 à 4 Gange saa mange paa Pladsen som i Retorthumbuset.

Paa de større Gasværker arbejdedes i Almindelighed med 3 Hold, paa de mindre med 2 Hold; jfr. nedenstaaende Oversigt:

	Antal Gasværker, hvor der i Retorthumbuset arbejdes med		Tilsammen
	3 Hold	2 Hold	
Hovedstaden	4	"	4
Provinsbyer med over 10000 Indb..	7	4	11
— — 4—10000 —	11	13	24
— — under 4000 —	1	20	21
Tilsammen...	23	37	60 ¹⁾

Af de 23 Gasværker, hvor der arbejdedes med 3 Hold, og hvor Arbejdsdagen altsaa blev paa 8 Timer, skiftedes der paa 19 Gasværker Kl. 6, Kl. 2 og Kl. 10; paa 2 Værker skiftedes der Kl. 4, Kl. 12 og Kl. 8 og paa de øvrige 2 Værker henholdsvis Kl. 5, 1, 9 og 7, 3, 11. Af de 37 Værker, hvor der arbejdedes med 2 Hold, og hvor der altsaa arbejdedes 12 Timer i Døgnet, skiftedes der paa 2 Værker 3 Gange i Løbet af Døgnet (Kl. 4, 12 og 8), saaledes at det enkelte Hold kun arbejdede 8 Timer i Træk. Paa de øvrige skiftedes kun 2 Gange, paa 25 Værker skiftedes Kl. 6, paa 4 Kl. 12, paa 4 Kl. 7 og paa 2 Kl. 2.

I omstaaende Tabel (Side 16—19) er der for hver enkelt af de 61 Byer meddelt Oplysning om Gasproduktionens Størrelse, Produktionens Salgsværdi samt Gennemsnitspriserne for den afsatte Gasmængde. Byerne ere ordnede efter Indbyggerantallet d. 1. Febr. 1906.

¹⁾ For 3 smaa Gasværker var det her behandlede Forhold uoplyst.

	Gasproduktionens Størrelse					
	Belysningsgas	Kogegas	Maskin-gas	I alt solgt	Til Gade-belysning	Svind, Gastab, Værkforbrug
	1000 Kbf.	1000 Kbf.	1000 Kbf.	1000 Kbf.	1000 Kbf.	1000 Kbf.
København	485959	—	—	1,657561	124590	143389
Frederiksberg	75282	246322	15747	337351	15250	24963
I alt Hovedstaden...	561241	—	—	1,994912	139840	168352
Aarhus	41392	117833	6236	165461	10414	14323
Odense	—	—	—	122797	7487	9451
Aalborg	—	—	4392	60988	6667	8382
Horsens	—	—	—	56314	5138	7689
Randers	—	—	—	60106	4538	5884
Vejle	—	—	7181	32943	2346	3297
Esbjerg	11462	22122	9002	42586	3206	1546
Helsingør	13200	21700	3900	38800	2200	3380
Fredericia	8634	—	—	27137	3167	3520
Kolding	6643	—	—	27076	3944	4387
Svendborg	10880	—	—	26146	2271	2790
Slagelse	4461	9560	1799 ¹⁾	15820	2300	2871
Viborg	—	—	1605	22336	1288	1504
Rønne	2827	8691	1979	13497	1752	1322
Roskilde	8384	12995	2218	23597	2219	3518
Hjørring	—	—	300	9908	1656	1128
Nakskov	—	—	7370	35613	2719	3103
Nyborg	8957	—	—	20213	2102	4117
Silkeborg	—	—	3248	18201	1639	1463
Nykøbing p. F.	—	—	—	25526	2375	4059
Næstved	—	—	1863	19444	2200	1373
Korsør	4175	9316	1529	15020	1999	2170
Thisted	—	—	548	14143	867	1705
Nykøbing p. M.	—	—	1693 ²⁾	12190	1007	1170
Holstebro	2900	3450	1000	9250 ⁴⁾	1000	895
Skive	803	4993	1963	13307 ⁵⁾	757	1614
Holbæk	6984	9097	3629	19710	1433	2464
Middelfart	—	—	—	7103	1047	1070
Hillerød	—	—	2937	13864	1245	2535
Varde	4286	7202	1168	12656	930	2261
Assens	5161	5326	776	11264	725	664
Kalundborg	2045	2801	1720	10081 ⁶⁾	714	1187
Faaborg	—	—	480	9945	1129	778
Køge	—	—	638	7830	1018	1335
Ribe	—	—	524	8077	850	1559
Maribo	—	—	—	10118	714	903
Nørre-Sundby	2492	2943	532	5967	879	554
Ringsted	2207	—	—	10581	300	940
Vordingborg	6007	4016	932	10955	400	1005
Grenaa	—	—	—	5447	615	739

¹⁾ 1,705000 Kbf. til 30 Øre pr. 100 Kbf., 94000 Kbf. til 20 Øre. ²⁾ Varierende Priser. ³⁾ 878000 Kbf. Gennemsnitspris af 40 Øre pr. Kbf. ⁴⁾ Heraf 5,548000 Kbf. Lys- og Kogegas til en fælles Gennemsnitspris af 38 Øre pr. 100 Kbf. ⁵⁾ Den høje

Samlet Produktion	Produktionens Salgsværdi				Gæntl. Pris pr. 100 Kbf. Gas		
	Gas	Koks	Andet	I alt	Belysningsgas	Kogegas	Maskingas
1000 Kbf.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Øre	Øre	Øre
1,925540	5,701620	1,645639	567633	7,914892	45	30	30
377564	1,068507	302850	130717	1,502074	37	30	30
2,303104	6,770127	1,948489	698350	9,416966	44	30	30
190198	537772	148983	45055	731810	40	30	30
139735	377603	113922	28079	519604	31	31	31
76037	211262	82725	20143	314130	35	35	30
69141	168941	84000	14936	267877	30	30	30
70528	193106	55740	11780	260626	32	32	32
38586	102545	36660	5503	144708	32	32	28
47338	154783	48000	4390	207173	40	35	35
44380	123000	30000	11100	164100	35	30	30
33824	103600	30589	3407	137596	45	35	35
35407	87873	46138	6624	140635	40	30	30
31207	89321	23330	4947	117598	40	30	30
20991	51827	17127	4589	73543	40	30	29 ¹⁾
25128	78698	27315	3923	109936	36	36	31
16571	42940	13651	1450	58041	40	30	28
29334	70347	29026	4375	103748	30	30	28
12692	44045	13650	2240	59935	45	45	32
41435	110014	44120	7732	161866	32	32	28
26432	79705	27000	4350	111055	45	35	35
21303	58009	23968	3240	85217	33	33	28 ²⁾
31960	82959	35660	3638	122257	32,5	32,5	32,5
23017	72955	27243	2700	102898	38	38	33
19189	52841	16484	2615	71940	50	30	26 ³⁾
16715	56024	16895	2746	75665	40	40	30
14367	46692	9000	2100	57792	40	40	28 ²⁾
11145	36225	8975	1500	46700	45	35	35
15678	55633	14480	2795	72908	54	46	37
23607	65835	24374	3288	93497	37	32	30
9220	27619	8466	1349	37434	39	39	39
17644	46418	21763	2698	70879	35	35	28 ²⁾
15847	42486	18000	2100	62586	38	32	27
12653	38440	10266	2790	51496	38	31	31
11982	36475	11278	1332	49085	40	35	30
11852	34570	12677	1611	48858	35	35	30
10183	23489	8229	1352	33070	30	30	30
10436	31785	12609	1218	45612	40	40	30
11735	33860	11421	1845	47126	33,5	33,5	33,5
7400	22128	5532	1388	29048	40	35	35
11821	33953	8800	1265	44018	40	30	30
12360	41042	11000	1545	53587	44	30	30
6801	25570	7048	1450	34068	49,5, 43,3 ⁷⁾	49,5, 43,3 ⁷⁾	37

til 35 Øre pr. 100 Kbf., 815000 Kbf. til 20 Øre. ⁴⁾ Heraf 1,900000 Kbf. Lys- og Kogegas til en fælles nemsnitspris af 41,8 Øre pr. 100 Kbf. (denne Beregningsmaade gældende fra 1. Oktober 1905. ⁵⁾ Heraf Pris om Vinteren, den lave om Sommeren.

	Gasproduktionens Størrelse					
	Belys- ningsgas	Kogegas	Maskin- gas	I alt solgt	Til Gade- belys- ning	Svind, Gastab, Værk- forbrug
	1000 Kbf.	1000 Kbf.	1000 Kbf.	1000 Kbf.	1000 Kbf.	1000 Kbf.
Rudkøbing	—	—	—	6571	650	824
Hobro	2382	2819	970	6171	647	494
Lemvig	—	—	—	5959	500	565
Skanderborg	2259 ¹⁾	—	—	7631	579	601
Ringkøbing	1652	—	—	5297	800	657
Marstal	—	—	299	4100	662	479
Kerteminde	1258	4207	148	5613	869	1048
Bogense	—	—	—	4493	300	537
Frederikssund	1771	—	—	6153	420	1006
Løgstør	1005	2585	124	3714	392	614
Stege	2101	4387	451	6939	874	217
Nykøbing S.	510	3326	151	3987	346	585
Storehedinge	1276	2153	684	4113	353	484
Nibe	—	—	15	2344	356	546
Rødby	—	—	77	2824	300	176
Stubbekøbing	807	3529	165	4501	809	1218
Æbeltoft	—	—	—	2297	300	309
Sakskøbing	—	—	—	4223	432	497
Præstø	1294	2433	206	3933	250	516
Provinsbyerne i alt...	—	—	—	1,162880	99096	126028

¹⁾ 2,027000 Kbf. til 50 Øre pr. 100 Kbf., 232000 Kbf. til 40 Øre.

Sammendrager man de i Tabellen meddelte Oplysninger i Grupper efter Byernes Størrelse, faas følgende Oversigt:

	Gasproduktionens Størrelse				Produktionens Salgs- værdi		
	Solgt Gas	Til- Gadebe- lysnings	Svind, Gastab m. v.	Tilsammen	Gas	Andet	Til- sammen
	1000 Kbf.	1000 Kbf.	1000 Kbf.	1000 Kbf.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.
Hovedstaden	1,994912	139840	168352	2,303104 ¹⁾	6770,1	2646,9	9417,0
Provinsbyer med:							
over 20000 Indb.	465666	34244	45729	545639 ²⁾	1488,7	605,3	2094,0
10—20000 — ..	194688	17134	18920	230742	661,1	250,7	911,8
7—10000 — ..	219175	22249	26628	268052	744,4	316,0	1060,4
4— 7000 — ..	149420	12722	19237	181379	541,7	203,9	745,6
2— 4000 — ..	105709	9601	11183	126493	401,7	130,8	532,5
under 2000 — ..	28222	3146	4331	35699	109,0	34,8	143,8
Provinsbyerne i alt...	1,162880	99096	126028	1,388004	3946,6	1541,5	5488,1

¹⁾ Heraf 166,6 Mill. Kbf. Vandgas.

²⁾ Heraf 34,5 Mill. Kbf. Vandgas (Aarhus).

Samlet Produktion	Produktionens Salgsværdi				Gsnrl. Pris pr. 100 Kbf. Gas		
	Gas	Koks	Andet	I alt	Belysningsgas	Kogegas	Maskingas
1000 Kbf.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Øre	Øre	Øre
8045	26284	6190	1292	33766	40	40	40
7312	27886	5868	1448	35202	55,6	40,2	35
7024	25800	4788	702	31290	49,5	37,8	37,8
8811	27177	7092	1456	35725	48,9 ¹⁾	30	30
6754	22840	6375	780	29995	50	40	40
5241	16131	6400	1070	23601	40	40	31
7530	20897	7424	1164	29485	45	35	35
5330	16175	4550	650	21375	36	36	36
7579	23307	6773	840	30920	45	35	35
4720	15758	4030	729	20517	50	40	32
8030	22918	8542	1295	32755	40	30	30
4918	15460	3628	493	19581	47,5	37,5	37,5
4950	15330	3984	407	19721	45	35	30
3246	11602	2880	720	15202	49,5	49,5	49,5
3300	10732	2100	535	13367	38	38	38
6528	15035	6305	600	21940	50	30	25
2906	9186	1441	480	11107	40	40	40
5152	14781	6845	776	22402	35	35	35
4699	16923	2911	678	20512	50	40	35
1,388004	3,946612	1,294270	247303	5,488185	—	—	—

Paa Grundlag heraf ere nedenstaaende Forholdstal beregnede:

	Af 100 Kbf. Gas			Af 100 Kr. Salgsværdi var for		Gasforbrug pr. Indbygger Kbf.	Gennemsnitspris pr. 100 Kbf. Gas Øre
	blev solgt	anvendt til Gadebelysning	var Svind m. v.	Gas	Andet		
Hovedstaden.....	87	6	7	72	28	3880	34
Provinsbyer med:							
over 20000 Indb...	85	6	9	71	29	2730	32
10—20000 — ..	84	8	8	73	27	2290	34
7—10000 — ..	82	8	10	70	30	2360	34
4— 7000 — ..	82	7	11	73	27	2240	36
under 4000 — ..	82	8	10	75	25	2120	38
Provinsbyerne i alt...	84	7	9	72	28	2430	34

Svind, Gastab og Værkforbrug betød mest i de smaa Byer; i Hovedstaden gik hertil 7 pCt. af den hele Gasproduktion, i de større Byer var det 8 à 9 pCt., i de mindre 10 à 11 pCt. Inden

for de enkelte Byer svingede Procenten mellem 3 à 4 og 18. Ogsaa til Gadebelysningen gik der forholdsvis noget mere i de smaa end i de store Byer. Af Produktionens samlede Salgsværdi indbragte saavel i Hovedstaden som i Provinsbyerne som Helhed Gas de 72 pCt., Koks, Tjære m. v. 28 pCt.; iøvrigt betød Salget af Biprodukter noget mere i de større end i de mindre Byer. Pr. Indbygger var Gasforbruget højest i Hovedstaden, 3880 Kbf. mod 2430 Kbf. i Provinsbyerne som Helhed. Forbruget var stigende med Byernes Størrelse fra 2120 Kbf. pr. Indb. i Byer med under 4000 Indb. til 2730 Kbf. i Byer med over 20000 Indb.; i Byer med 10—20000 Indb. var Forbruget dog forholdsvis lavt. Gennemsnitsprisen var baade i Hovedstaden og i samtlige Provinsbyer 34 Øre pr. 100 Kbf., inden for Bygrupperne var Prisen lavest i de største Byer (32 Øre pr. 100 Kbf.) og steg herfra jævnt indtil 38 Øre i Byer med under 4000 Indb.

Nedenfor er der for de Byer, hvor Gasforbruget pr. Indb. var henholdsvis særlig højt eller særlig lavt, meddelt en Oversigt over Gasforbruget pr. Indb. og Gennemsnitsprisen for den hele afsatte Gasproduktion.

Byer med særlig stort Gasforbrug			Byer med særlig lille Gasforbrug		
	Gasforbrug pr. Indb. Kbf.	Gennemsnitspris pr. 100 Kbf. Øre		Gasforbrug pr. Indb. Kbf.	Gennemsnitspris pr. 100 Kbf. Øre
Nakskov	4220	31	Hjørring	1130	44
Holbæk	3740	33	Nibe	1330	49
Nykøbing F.	3270	32	Æbeltoft	1340	40
Stege	3110	33	Middelfart	1380	39
Vordingborg	3040	37	Marstal	1400	39
Odense	3030	31	Rønne	1480	32
Aarhus	3000	32	Holstebro	1550	39
Ringsted	2860	32	Grenaa	1570	47
Esbjerg	2720	36	Nørre-Sundby	1600	37
Maribo	2700	33	Slagelse	1620	33
Roskilde	2670	30	Løgster	1630	42

I de Byer, hvor Gasforbruget var særlig lille, vare Gennemsnitspriserne almindeligvis betydelig højere end i Byer med særlig stort Gasforbrug. Ser man saaledes bort fra de 3 Byer, der havde

over 10000 Indb., og sammendrager de øvrige i to Størrelsesgrupper, faas følgende Tal:

	Byer med særlig stort Gasforbrug		Byer med særlig lille Gasforbrug	
	Antal Byer	Gennemsnitspris pr. 100 Kbf. Øre	Antal Byer	Gennemsnitspris pr. 100 Kbf. Øre
Byer med 4—10000 Indb.	4	33	5	37
— — under 4000 Indb. ...	4	34	6	42

Kun i 12 Provinsbyer vare Priserne forskellige for Belysnings-, Koge- og Maskingas, i 19 Provinsbyer samt i Hovedstaden (saavel København som Frederiksberg) vare Priserne ens for Koge- og Maskingas, medens Priserne for Belysningsgas gennemgaaende vare betydelig højere; i 15 Provinsbyer vare Priserne ens for Belysnings- og Kogegas, medens Priserne for Maskingas vare lavere, og i 13 Provinsbyer benyttedes samme Priser for alle 3 Anvendelser.

Som Følge af at der saaledes hyppigt anvendes samme Pris for de forskellige Anvendelser af Gas, har man langt fra overalt kunnet give Oplysning om, hvorledes den solgte Gasproduktion fordelte sig mellem Belysnings-, Koge- og Maskingas. Fuldstændige Oplysninger foreligge kun for Frederiksberg og 23 Provinsbyer, men desuden have 8 Provinsbyer opgivet Mængden af den afsatte Belysningsgas og 16 givet tilsvarende Oplysninger for Maskingas. Paa Grundlag heraf er for Provinsbyerne som Helhed Belysningsgas beregnet til at udgøre de tre Tiendedele, Kogegas de tre Femtedele og Maskingas en Tiendedel. Da det imidlertid navnlig er for de større Provinsbyer, at der ikke foreligger Oplysning om Fordelingen paa de forskellige Anvendelser af Gas, og da Belysningsgas her gennemgaaende udgør en forholdsvis mindre Andel af den hele Gasproduktion end i de smaa Byer (der fandtes Elektricitetsværker i de 3 største Provinsbyer), bliver Forholdstallet for Belysningsgas rimeligvis noget lavere (maaske det samme som i Hovedstaden, ca. 28 pCt.), og det tilsvarende Tal for Kogegas i samme Grad højere.

Inden for Provinsbyerne betød Maskingas mest i de mellem-

store Byer fra 4—20000 Indb. (ca. 15 pCt.), i de smaa Byer var det kun 8 pCt. og for Aarhus og Aalborg, der ere de eneste af de store Provinsbyer, der have givet Oplysning herom, var det til sammen kun 5 pCt. eller det samme som paa Frederiksberg. Til Belysning gik der i de smaa Byer forholdsvis noget mere Gas end i de større (33 à 34 pCt. i Byer med under 10000 Indb. mod 31 pCt. i Byer med 10—20000 Indb. og 25 pCt. i Aarhus). I Hovedstaden blev der paa Frederiksberg anvendt en forholdsvis ringe Del til Belysning (22 pCt. mod 29 pCt. i København).

For Koge- og Maskingas vare Priserne i Hovedstaden noget lavere end i Provinsbyerne som Helhed, for Belysningsgas noget højere i København, lidt lavere paa Frederiksberg. I Provinsbyerne vare Priserne for alle 3 Anvendelser lavest i den største Bygruppe (med over 20000 Indb.) og herfra med enkelte Undtagelser jævnt stigende indtil den mindste Bygruppe (med under 2000 Indb.), der overalt stod med de højeste Gaspriser; jfr. nedenstaaende Oversigt, hvor Priserne ere beregnede som et simpelt Gennemsnit af Priserne for de enkelte Byer:

	Gennemsnitspris pr. 100 Kbf.		
	Belysningsgas	Kogegas	Maskingas
	Øre	Øre	Øre
Hovedstaden.....	44,0	30,0	30,0
Provinsbyer med over 20000 Indb.....	33,6	31,6	30,6
— — 10—20000 —	38,7	32,0	31,3
— — 7—10000 —	38,4	33,8	30,1
— — 4—7000 —	39,3	36,1	31,1
— — 2—4000 —	44,0	36,2	34,3
— — under 2000 —	44,1	38,3	36,1
Provinsbyerne i alt...	40,5	35,2	32,4

Forskellen mellem Gaspriserne i de største og mindste Byer er omtrent den samme for alle 3 Anvendelser. Betragter man derimod Forskellen inden for de enkelte Bygrupper, er Bevægelsen ikke ganske jævn. Indtil Byer med 7—10000 Indb. er Stigningen ikke særlig stor, for Maskingas ere Priserne endogsaa nærmest konstante. I Byer med 4—7000 Indb. indtræder en meget stærk

Forhøjelse af Kogegasprisen, i den følgende Bygruppe viser Stigningen sig alene ved Belysnings- og Maskingas, medens den i den laveste Bygruppe navnlig vedrører Koge- og Maskingas.

Af Lysgas var Forbruget i Hovedstaden 1090 Kbf. pr. Indb.; endnu større var Forbruget i Vordingborg, Holbæk, Nyborg og Assens; ellers var Forbruget i de fleste Byer mellem 600 og 1000 Kbf. pr. Indb. Under denne Grænse var af større Byer kun Kolding, Slagelse, Korsør og Rønne, men af disse havde de 3 førstnævnte Elektricitetsværker. — Af Kogegas var Forbruget paa Frederiksberg 2810 Kbf. pr. Indb. (i København er Kogegas ikke udskilt fra Maskingas). Ingen af Provinsbyerne naaede saa højt. I Aarhus, der stod med det største Forbrug, var det tilsvarende Tal 2130 Kbf. Særlig lave Tal fandtes for Nørresundby, Hobro, Rønne og Slagelse (alle under 1000 Kbf. pr. Indb.). I Forhold til Indbyggerantallet var Forbruget af Maskingas særlig stort i Nakskov (875 Kbf.), Holbæk (690 Kbf.), Esbjerg og Hillerød (begge 570 Kbf.)

Det samlede Antal Gadelygter var i Hovedstaden 9075 (7770 i København og 1305 paa Frederiksberg) og i Provinsbyerne 10152. Pr. 1000 Indbyggere var dette henholdsvis 17 og 21 Lygter, og det aarlige Gasforbrug pr. Lygte var 15400 og 9800 Kbf. Nedenstaaende Oversigt indeholder de tilsvarende Tal for de forskellige Bygrupper:

	Antal Lygter	Gas til Gade- belysning 1000 Kbf.	Antal Lygter pr. 1000 Indb.	Aarligt Gasforbrug pr. Lygte 1000 Kbf.
Hovedstaden	9075	139840	17	15,4
Provinsbyer med over 20000 Indb.	3547	34244	21	9,7
— — 10—20000 —	1329	17134	16	12,9
— — 7—10000 —	2092	22249	23	10,7
— — 4—7000 —	1468	12722	22	8,7
— — under 4000 —	1716	12747	27	7,4
Provinsbyerne i alt...	10152	99096	21	9,8

Der fandtes forholdsvis flest Lygter i de smaa Byer. Derimod var Forbruget pr. Lygte aftagende med Byernes Størrelse; en enkelt Undtagelse danner dog den største Bygruppe, hvor Forbruget var

særlig lavt i Aarhus, Odense og Aalborg, der alle have Elektricitetsværk.

For de 4,3 Mill. Kr., der indkom for Salg af andre Produkter end Gas, indeholder nedenstaaende Tabel, særskilt for Hovedstaden (København og Frederiksberg) samt for Provinsbyerne efter Bygrupper, nærmere Oplysning.

	Koks		Tjære		Ammoniak-salt		Andre Biprodukter	Til-sammen
	Tdr.	Kr.	Tdr.	Kr.	1000 Pd.	Kr.	Kr.	Kr.
København	1,280200	1,645600	37300	232600	3044	319100	16000	2,213300
Frederiksberg	210800	302900	10900	51300	750	78000	1400	433600
Hovedstaden i alt...	1,491000	1,948500	48200	283900	3794	397100	17400	2,646900
Provinsbyer med:								
over 20000 Indb. ...	343800	485400	9810	67400	520	36700	15800	605300
10—20000 — ..	149000	214700	4340	28100	50	5000	2900	250700
7—10000 — ..	166900	275200	6080	38000	"	"	2800	316000
4— 7000 — ..	111700	177000	3910	25400	"	"	1500	203900
2— 4000 — ..	71400	111800	2740	18600	"	"	400	130800
under 2000 — ..	15900	30100	700	4500	"	"	200	34800
Provinsbyerne i alt...	858700	1,294200	27580	182000	870	41700	23600	1,541500

Pr. 100000 Kbf. Gas produceres i Almindelighed ca. 74 Tdr. Koks.¹⁾ Heraf anvendes imidlertid 15 pCt. paa selve Gasværket (til Underfyring m. v.), og Salget bliver herefter ca. 63 Tdr. Koks pr. 100000 Kbf. Gas. Dette stemmer med den her foretagne Opgørelse, der pr. 100000 Kbf. Gas giver 65 Tdr. Koks i Hovedstaden og 62 Tdr. i Provinsbyerne. Fuldstændig Overensstemmelse for de enkelte Byer kan naturligvis ikke ventes, da Oplagene ved Aarets Slutning kunne være ret stærkt varierende.

Omstaaende er der for Hovedstaden og Provinsbyerne gruppevis meddelt en Oversigt over Kokssalget pr. 100000 Kbf. Gas samt den gennemsnitlige Kokspris.

¹⁾ Pr. Ton Kul (à 2000 Pd.) regnes 10 à 11000 Kbf. Gas og 65 pCt. Koks; sættes 1 Td. Koks til 166 $\frac{2}{3}$ Pd., faas godt 74 Tdr. Koks pr. 100000 Kbf. Gas.

	Antal Tdr. Koks pr. 100000 Kbf. Gas	Gennemsnitspris pr. Td. Koks
		Kr.
Hovedstaden	65	1,30
Provinsbyer med over 20000 Indb. ...	63	1,40
— — 10—20000 — ...	65	1,45
— — 7—10000 — ...	62	1,65
— — 4—7000 — ...	62	1,60
— — 2—4000 — ...	56	1,60
— — under 2000 — ...	45	1,90
Provinsbyerne i alt ...	62	1,50

I Forhold til Gasproduktionen var Kokssalget mindst i de smaa Byer, hvilket kunde tyde paa, at der her anvendes mere gasholdige Kul end i de større Byer.¹⁾ Koksprisen var betydeligt højere i de smaa Byer end i de større og opviser saaledes samme Bevægelse som Gaspriserne; lavest var Prisen i Hovedstaden.

Af Tjære produceredes pr. 100000 Kbf. Gas godt 2 Tdr. Den gennemsnitlige Salgsværdi var 5,90 Kr. i Hovedstaden og 6,60 Kr. i Provinsbyerne. Produktionen af Ammoniakvand var kun af Betydning i Hovedstaden og i de største Provinsbyer.

Af Gasværkerne i Landdistrikterne foreligger der Oplysning om 4 kommunale og 4 private, hvoraf 1 Værk (Strandvejens Gasværk) tilhører Det danske Gaskompagni.²⁾ Paa alle 8 Gasværker beskæftigedes 79 Arb. om Sommeren og 93 om Vinteren (paa Strandvejens Gasværk alene 58 og 67). Paa 6 Værker arbejdedes med 2 Hold (12 Timers Vagt i Træk); paa 4 Værker skiftedes Kl. 6, paa 1 Værk Kl. 12 og paa 1 Værk Kl. 2. 2 Værker arbejdede med 3 Hold (det ene dog kun om Vinteren) og skiftede Kl. 6, Kl. 2 og Kl. 10 (8 Timers Vagt i Træk).

I omstaaende Oversigt er der for hvert af de 8 Gasværker meddelt Oplysning om Gasproduktionens Størrelse og dens Anvendelse.

¹⁾ Muligvis anvendes der ogsaa paa de smaa Gasværker forholdsvis mere Koks til Underfyring m. v.

²⁾ Ved Udgangen af 1905 fandtes desuden af almindelige Kulgasværker 1 kommunalt i Brønderslev og 1 privat i Fredensborg, men disse kom først i Gang henholdsvis i Slutningen af Aaret 1905 og i Begyndelsen af 1906.

	Belysningsgas	Kogegas	Maskingas	I alt solgt	Til Gadebelysning	Svind, Gastab, Værkforbrug	Samlet Produktion
	1000 Kbf.	1000 Kbf.	1000 Kbf.	1000 Kbf.	1000 Kbf.	1000 Kbf.	1000 Kbf.
Kommunale Gasværker							
Lyngby	—	—	2213	13059	884	1984	15927
Herning	648	2227	—	6157 ¹⁾	576	489	7222
Struer	260	3397	—	5586 ²⁾	366	250	6202
Haslev	1392	2169	1291	4852	253	686	5791
Private Gasværker							
Strandvejens Gasværk ..	—	—	4580	89887	6695	7903	104485
Hørsholm	1117	4523	540	6180	330	1102	7612
Sorø	1209	4112	989	6310	474	535	7319
Odder	—	—	701	5331	159	68	5558
Tilsammen ...	—	—	—	137362	9737	13017	160116

Til Svind, Gastab m. v. samt Gadebelysning gik for alle 8 Gasværker henholdsvis 8 og 6 pCt. af den hele Gasproduktion eller omtrent det samme som i Byerne. Af den solgte Gasproduktion var for Strandvejens Gasværk 5 pCt. Maskingas eller det samme som paa Frederiksberg; for de øvrige Værker var Tallet betydelig højere, i Haslev endogsaa over en Fjerdedel.

Produktionens samlede Salgsværdi udgjorde 694100 Kr., hvoraf 502400 Kr. var for Gas og 191700 Kr. for Koks m. v. Omstaaende Oversigt (Side 27) indeholder de tilsvarende Tal for de enkelte Værker, sidestillede med de gennemsnitlige Gaspriser.

For Strandvejens Gasværk vare Priserne nogenlunde i Niveau med Gaspriserne i Hovedstaden og for de øvrige Værker omtrent de samme som i de smaa Provinsbyer (med under 4000 Indb.). Af de 191700 Kr. for andre Produkter end Gas var 166400 Kr. for 127300 Tdr. Koks, 21000 Kr. for 3310 Tdr. Tjære og kun 4300 Kr. for andre Biprodukter.

¹⁾ Heraf 3,282000 Kbf. Gas til en fælles Gennemsnitspris af 43 Øre pr. 100 Kbf.

²⁾ Heraf 1,929000 Kbf. Gas uden Angivelse af Anvendelse, til en fælles Gennemsnitspris af 46 Øre pr. 100 Kbf.

	Produktionens Salgs- værdi		Til- sammen Kr.	Gennemsnitspris pr. 100 Kbf.			Tilsam- men Øre
	Gas Kr.	Andre Pro- dukter Kr.		Belys- nings- gas Øre	Koge- gas Øre	Ma- skin- gas Øre	
Kommunale Gas- værker							
Lyngby	46000	17500	63500	37,5		32,5	35,2
Herning	25600	8700	34300	48,0	37	—	41,6
Struer	24000	4400	28400	52	40	—	42,8
Haslev	20600	5000	25600	47,5	42,5	37,5	40,8
Private Gasværker							
Strandvejens Gasværk ...	319300	133300	452600	35,9		30,9	35,5
Hørsholm	22800	10300	33100	44,9	34,7	39,7	36,9
Sorø	20700	5300	26000	41	31	31	32,8
Odder	23400	7200	30600	45		34	43,9
Tilsammen ...	502400	191700	694100	—	—	—	—

Af Gasværker, der fremstillede andet Belysningsmateriale end almindelig Kulgas, fandtes ved Udgangen af 1905: 1 Luftgasværk i Ringe, 1 Benoidgasværk i Vinderup samt Acetylengasværker i Nysted, Sæby, Brabrand, N. Nebel, Skælskør og Bagsværd. De to sidstnævnte Værker ere nu nedlagte (henholdsvis 1906 og 1908).

Luftgasværket i Ringe leverede 969000 Kbf. Belysningsgas til en Gennemsnitspris af 52 Øre pr. 100 Kbf. og Benoidgasværket i Vinderup 420000 Kbf. Belysnings- og Kogegas til 77 Øre pr. 100 Kbf. De 4 Acetylengasværker (Nysted, Sæby, Brabrand og N. Nebel) leverede tilsammen 250800 Kbf. Gas (næsten udelukkende til Belysning) til en Gennemsnitspris af 5,10 Kr. pr. 100 Kbf. samt 1335 Kbf. læsket Kalk. Til Gasfremstillingen blev i alt brugt 64700 Pd. Calciumcarbide.

4. Elektricitetsværker.

Ved Udgangen af 1905 fandtes (bortset fra Hovedstaden) Elektricitetsværker i 14 Byer.¹⁾ I Aarhus, Kolding og Ringsted vare Værkerne kommunale, i de øvrige Byer private. I 2 Byer (Skive

¹⁾ Ved Udgangen af 1908 fandtes ifølge Dansk Industrieretning for 1908 Elektricitetsværker i 31 Byer, hvoraf de 19 havde kommunale Værker.

med 2 Værker og Nakskov) vare Værkerne private Blokstationer.¹⁾ For de øvrige Byer samt 8 Elektricitetsværker i Hovedstaden (Skovshoved Elektricitetsværk, tilhørende A/S Tuborg—Klampenborg elektriske Sporvej, medregnet) indeholdes i nedenstaaende Tabel Oplysning om den leverede Elektricitetsmængde (bortset fra Elektricitet til Sporvejsdrift), Salgsværdien og den gennemsnitlige Salgsværdi pr. Kilowatttime:

	Antal Forbrugere	Elektricitetsmængde i 1000 Kilowatttimer, leveret til				Samlet Salgsværdi	Gennemsnitlig Salgspris pr. K. T. for Elektricitet leveret til	
		Belysning	Kraft	Eget Forbrug	Til-sammen		Belysning	Kraft
Københavns Kommune (3 Værker)	8608	3858,7	1814,7	420,1	6093,5	1,612700	35	15
Frihavnens Centralstation	98	95,2	159,8	480,5	735,5	71600	46	17
3 private Blokstationer	64	44,9	95,4	58,3	198,6	30800	33	17
Frederiksberg Kommune	50	1,7	"	275,4	277,1	600	35	—
Frederiksberg Sporvejs- og Elektricitets-A/S	2861	552,7	165,4	48,8	766,9	203300	33	14
Skovshoved	128	12,6	6,9	26,9	46,4	5500	35	15
Hovedstaden i alt	11809	4565,8	2242,2	1310,0	8118,0	1,924500	35	15
Aarhus Kommune	960	314,1	241,9	76,0	632,0	153900	38	15
Kolding —	464	105,4	67,4	12,6	185,4	55600	40	20
Ringsted —	200	31,1	16,5	16,1	63,7	17300	45	20
Odense	227	129,9	67,0	3,3	200,2	76100	48	21
Aalborg	199	125,7	30,2	7,0	162,9	59500	42	21
Vejle	208	58,6	23,4	"	82,0	35200	50	25
Slagelse	131	59,9	27,5	0,7	88,1	37600	54	19
Hjørring	130	46,5	16,3	1,8	64,6	29700	55	25
Frederikshavn	165	66,5	7,5	4,8	78,8	30700	44	20
Korsør	96	11,7	15,2	"	26,9	8300	51	15
Køge	212	37,0	3,0	"	40,0	19100	50	20
Sorø	97	10,5	2,4	2,0	14,9	5700	50	20
Provinsbyerne i alt	3090	996,9	518,3	124,3	1639,5	528700	44	18

¹⁾ Ved private Blokstationer forstås saadanne Værker, som vel levere Elektricitet til fremmede Forbrugere, men dog ikke have Koncession til at benytte offentlig Vej til Kabelføring. — De to Værker i Skive havde henholdsvis 50 og 15 Forbrugere og opgav Salgspriserne for Elektricitet til Belysning til henholdsvis 35 og 40 Øre pr. K. T. Værket i Nakskov leverede i alt i 1905 til 8 Forbrugere en Elektricitetsmængde af 5010 K. T. til en Pris af 46 Øre pr. K. T. til Belysning og 30 Øre til Kraft.

Paa Grundlag heraf er nedenstaaende Forholdstal beregnede:

	Antal Forbruge- re pr. 1000Indb.	Elektrici- tetsfor- brug pr. Forbruger K. T.	Af 100 Kilowat- timer blev leveret til	
			Belysning	Kraft
Hovedstaden	23	576	67	33
Provinsbyer med over 10000 Indb.	13	565	63	37
— — under 10000 —	24	341	75	25
Provinsbyerne i alt...	15	490	66	34

I Forhold til Indbyggerantallet var der flest Forbrugere i Hovedstaden og i de mindre Provinsbyer. Ser man bort fra den Elektricitetsmængde, der er anvendt til eget Brug (for de kommunale Værkers Vedkommende hovedsagelig til Gadebelysning), og som i Hovedstaden udgjorde 16 pCt. mod 8 pCt. i Provinsbyerne af den hele Produktion, var Elektricitetsforbruget pr. Forbruger lavest i de mindre Provinsbyer og størst i Hovedstaden. Saavel i Hovedstaden som i Provinsbyerne som Helhed blev en Tredjedel leveret til Kraft og to Tredjedele til Belysning; i de mindre Provinsbyer gik der dog forholdsvis noget mere til Belysning.

Prisen for Elektricitet til Belysning var gennemgaaende mere end dobbelt saa høj som til Kraft. I øvrigt vare Priserne lavest i Hovedstaden og højest i de mindre Provinsbyer; jfr. nedenstaaende Tal:

	Gennemsnitspris pr. K. T. for Elektricitet leveret til	
	Belysning Øre	Kraft Øre
Hovedstaden	35	15
Provinsbyer med over 10000 Indb.	42	17
— — under 10000 —	50	20
Provinsbyerne i alt...	44	18

Foruden den i Tabellen Side 28 opførte Elektricitetsmængde er der leveret 8,1 Mill. Kilowattimer til Sporvejsdrift; jfr. omstaaende Oversigt (Side 30).

Den gennemsnitlige Salgspris pr. K. T. er for København ansat til 15 Øre, for de øvrige Værker til 12,5 Øre.

	Elektricitets-	Salgsværdi
	mængde 1000 K. T.	Kr.
Københavns Kommune	6532	979800
Frederiksberg Sporvejs A/S	1065	134800
Skovshoved Elektricitetsværk	270	33700
Aarhus Kommune	249	31100
Tilsammen...	8116	1,179400

Paa Landet fandtes ved Udgangen af 1905 i alt 23 Elektricitetsværker (1 Elektricitetsværk i Askov tilhørte Staten, Resten vare private).¹⁾ Heraf have 4 (Haslev, Fakse, Hadsten og Kjelle-

	Antal Forbrugere	Elektricitetsmængde i 1000 Kilowattimer, leveret til				Samlet Salgsværdi	Gennemsnitlig Salgspris pr. K. T. for Elektricitet, leveret til	
		Belysning	Kraft	Eget Forbrug	Tilsammen		Belysning	Kraft
Skjern	68	40,0	20,0	"	60,0	23000	45	25
Vejen	135	18,4	8,6	"	27,0	9100	40	20
Hammel	47	19,0	0,2	0,7	19,9	9600	50	25
Aarup	81	18,0	"	"	18,0	7200	40	"
Hurup	81	10,3	6,8	"	17,1	5100	40	15
Helsinge	64	14,2	1,4	"	15,6	6000	40	18
Jelling	56	14,0	"	"	14,0	5000	36	"
Vamdrup	100	12,0	1,0	0,2	13,2	4400	35	20
Askov	32	6,6	1,1	0,8	8,5	3000	40	30
Børkop *)	58	7,0	1,2	"	8,2	3100	40	20
Holsted *)	30	6,3	"	0,3	6,6	2900	46	"
Brørup *)	38	5,1	0,9	"	6,0	2800	50	25
Vig	32	2,9	"	0,2	3,1	1300	44	"
Hørdum *)	9	1,5	"	0,3	1,8	800	50	"
Tarm *)	54	12,0	"	"	12,0	4800	40	"
Vestervig *)	51	7,5	0,4	0,4	8,3	3100	40	20
Gjording	42	7,8	"	"	7,8	3500	45	"
Nørre-Aaby	56	2,2	0,2	1,5	3,9	900	40	20
Nordenbro	17	0,9	0,2	"	1,1	400	40	30
Tilsammen...	1051	205,7	42,0	4,4	252,1	96000	42	22

*) Angivet som privat Blokstation (jfr. Note 1 Side 28).

Anm.: For de 5 sidstnævnte Værker omfatter de givne Oplysninger kun $\frac{1}{2}$ Aar.

¹⁾ Ved Udgangen af 1908 fandtes ifølge Dansk Industrieretning for 1908 paa Landet i alt 126 Elektricitetsværker, hvoraf kun 1 (Odder) var kommunalt.

rup¹⁾ ikke meddelt nærmere Oplysninger; for de øvrige 19 indeholder foranstaaende Tabel tilsvarende Oplysninger som de i Tabellen Side 28 for Byerne meddelte. For 5 Værker vedrøre de givne Oplysninger dog kun $\frac{1}{2}$ Aar.

Pr. Forbruger udgjorde den leverede Elektricitetsmængde for samtlige 19 Værker kun 236 K.T. mod 341 K.T. i de mindre Provinsbyer. 82 pCt. blev leveret til Belysning, hvilket var forholdsvis endnu mere end i de mindre Byer (75 pCt.). Priserne vare ikke særlig høje. For alle 19 Værker i Gennemsnit vare Priserne for Elektricitet til Belysning 42 Øre pr. K. T. og til Kraft 22 Øre. De tilsvarende Tal for Provinsbyerne som Helhed vare 44 og 18 Øre.

5. Tændstikfabrikker.

Der fandtes her i Landet i 1906 i alt 5 Tændstikfabrikker, og for alle 5 Fabrikker foreligger der Oplysning om Produktion m. v. i 1905. De 3 Fabrikker (2 i Hovedstaden og 1 i Randers) med tilsammen 313 Arbejdere i Gennemsnit henhørte under A/S Forenede danske Tændstikfabrikker. De øvrige 2 Fabrikker (1 i Hovedstaden og 1 i Hellerup) beskæftigede henholdsvis 58 og 36 Arbejdere. Af de 407 Arbejdere vare 159 voksne Mænd, 217 voksne Kvinder og 31 Børn.

Der fabrikeredes i 1905 i alt af Tændstikker 150400 Mille Æsker eller Tutter til en samlet Salgsværdi af 1,141000 Kr.²⁾ Til Fabrikationen anvendtes i alt 229200 Kubikfod Træ.

I 1897 var Antallet af Tændstikfabrikker ogsaa 5, og disse beskæftigede tilsammen 539 Arbejdere. Heraf var imidlertid 95 beskæftigede i eget Hjem, medens dette i 1905 kun var Tilfældet med 10 af de 407 Arbejdere. Paa 4 Fabrikker med 502 Arbejdere fabrikeredes 97000 Mille Æsker eller Tutter til i alt 852000 Kr. Pr. Arbejder var dette 1700 Kr. mod 2800 Kr. i 1905, og den gennemsnitlige Pris pr. Mille var 8,80 Kr. mod 7,60 Kr. i 1905.

¹⁾ Elektricitetsværket i Kjellerup leverede Elektricitet til i alt 81 Forbrugere. Salgsprisen var 45 Øre pr. K. T. for Elektricitet til Belysning.

²⁾ I 1905 udførtes der af danske Tændstikker for 78000 Kr., medens Indførselen af fremmede Tændstikker var ubetydelig (ca. 2000 Kr.). Værdien af Landets eget Forbrug bliver saaledes 1,065000 Kr.

6. Gummivarefabrikker.

I 1906 taltes i hele Landet 12 Gummivarefabrikker med 225 Arbejdere, og af disse foreligger der Oplysning om Produktionen for de 4 største. De 8 Virksomheder, om hvilke Oplysning mangler, beskæftigede kun 18 Arbejdere, og heraf var kun 12 beskæftigede ved Tilvirkning af egentlige Gummivarer. 1 Virksomhed med 6 Arbejdere, hvoraf tilmed kun 2 vare beskæftigede ved den egentlige Fabrikation, fabrikerede Gummitjære og Gummikit til Tætning af Tage.

De 4 Virksomheder, som have givet Oplysning om Produktionen i 1905, beskæftigede 234 Arbejdere som Gennemsnit for hele Aaret. 1 Virksomhed i Hovedstaden med 59 Arbejdere, der nu er nedlagt, fremstillede 400000 Pd. afvulkaniseret Gummi til en samlet Salgsværdi af $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. Paa de øvrige 3 Fabrikker med 175 Arbejdere (3 Mænd og 30 Kvinder ved Tilvirkning af Gummiklæder, 77 Mænd og 65 Kvinder ved Fabrikation af andre Gummivarer) fabrikeredes godt 100000 Stkr. Cykelringe og Luftslanger til i alt 460000 Kr. samt andre Gummivarer (Gummibeklædning og tekniske Gummiartikler) for ca. 340000 Kr.

7. Asfalt- og Tagpapfabrikker.

Af Asfalt- og Tagpapfabrikker taltes i 1906 i hele Landet 25 med 228 Arbejdere. For 1905 foreligger der Oplysning om Produktionen for 19 Virksomheder med 227 Arbejdere i Gennemsnit for Sommeren. Særskilt for Hovedstaden og Provinserne vare Tallene saaledes:

	12. Juni 1906		Oplysningerne om Produktion m. v. for 1905 vedrøre		
	Antal Virk- somheder	Antal Arbejdere	Antal Virk- somheder	Antal Arbejdere om Sommeren	om Vinteren
Hovedstaden	10	145	6	1 9	47
Provinserne	15	83	13	78	68
Hele Landet . . .	25	228	19	227	115

I Sammenligning med Antallet i 1906 mangler der i Hovedstaden Oplysning om 4 Virksomheder med 10 Arbejdere (1 med 5 Arbejdere beskæftigede ved Gadeasfaltering og 3 med 5 Arbej-

dere ved Tagpaplægning) og i Provinserne om 2 Virksomheder med 8 Arbejdere (1 Virksomhed med 7 Arbejdere beskæftigede ved Fabrikation og Paalægning af Tagpap og 1 Virksomhed med 1 Arbejder ved Tjærefabrikation).

Medens de 19 Fabrikker i 1905 beskæftigede 227 Arbejdere om Sommeren, var det tilsvarende Tal for Vinteren 115 eller kun halvt saa stort. Det var navnlig i Hovedstaden, at der var saa stor Forskel paa Arbejdsstyrken Sommer og Vinter. Om Sommeren var Arbejderantallet her endogsaa over 3 Gange saa stort som om Vinteren. Dette skyldes, at der i Hovedstaden var mange beskæftigede ved Udearbejde og Asfaltfabrikation, der hovedsagelig finder Sted om Sommeren, medens Arbejderne i Provinserne næsten udelukkende tilvirkede Tagpap, hvorved der ogsaa er Beskæftigelse om Vinteren; jfr. nedenstaaende Specifikation:

Antal Arbejdere beskæftiget ved	Hovedstaden		Provinserne		Hele Landet	
	Sommer	Vinter	Sommer	Vinter	Sommer	Vinter
Asfaltfabrikation	33	14	"	"	33	14
Tjæredestillation	11	5	"	"	11	5
Tagpapfabrikation	18	18	63	68	81	86
Udearbejde	87	10	15	"	102	10
Tilsammen	149	47	78	68	227	115

I Hovedstaden fremstilledes i 1905¹⁾ 9,0 Mill. Pd. Asfalt til Gadearbejde, og den samlede Betaling for det udførte Gadearbejde var 425000 Kr. Desuden fabrikeredes Asfalt for 57000 Kr. (heraf 40500 Kr. for 1,3 Mill. Pd. Tjæreasfalt), Tjære og Karbolineum for 124000 Kr. (2,26 Mill. Pd.), Tjære- og Asfaltpap for 211000 Kr. (ca. 140000 Ruller) og forskellige Artikler for 6000 Kr. Desuden udførtes Tagarbejde for 38000 Kr.

I Provinserne fabrikeredes 461000 Ruller Tjære- og Asfaltpap til i alt 691000 Kr. eller 1,50 Kr. pr. Rulle og forskellige Artikler for 25000 Kr., hvortil yderligere kom 38000 Kr. for udført Tagarbejde.

¹⁾ For en enkelt Virksomhed vedrøre de givne Oplysninger Aaret 1906, da Fabrikken ikke var i normal Drift i 1905.

8. Oliefabrikker.

Af Oliefabrikker m. v. taltes i 1906 i alt 16 med 398 Arbejdere. Bortset fra 1 Virksomhed i Hovedstaden med 2 Arbejdere, der var beskæftiget med Trankogning, fordelte de øvrige sig saaledes:

	Hovedstaden		Provinserne		Hele Landet	
	Antal Virksomheder	Antal Arbejdere	Antal Virksomheder	Antal Arbejdere	Antal Virksomheder	Antal Arbejdere
Fabrikker for Olier til teknisk Brug og bløde Sæber	4	127	5	89	9	216
Fabrikker for Spiseolier m. v.	"	"	2	157	2	157
Olieraffinaderier	2	21	2	2	4	23
Tilsammen	6	148	9	248	15	396

De 9 Fabrikker for Olier til teknisk Brug m. v. beskæftigede i 1905 gennemsnitlig 243 Arbejdere (236 Mænd og 7 Kvinder).

Efter Beskæftigelsens Art fordelte de sig saaledes:

	Hovedstaden	Provinserne	Hele Landet
Oliefabrikken	92	70	162
Sæbefabrikken	35	9	44
Maskinværkstedet	1	3	4
Bødkerværkstedet	22	11	33
Tilsammen	150	93	243

I Hovedstaden fremstillede alle 4 Oliefabrikker ogsaa Sæbe; i Provinserne var dette kun Tilfældet med 2 Fabrikker, de 3 vare rene Oliefabrikker.

Produktionens samlede Salgsværdi (uden Emballage) udgjorde i 1905 6,33 Mill. Kr., jfr. omstaaende Specifikation (øverst Side 35).

Provinsfabrikkerne behandlede næsten udelukkende Hørfrø, og Produktionen bestod hovedsagelig i Linolie, Hørfrøkager og Fernis, medens der kun anvendtes forholdsvis lidt Linolie til Sæbefabrikation. I Hovedstaden blev derimod over Halvdelen af den færdigberedede Linolie brugt til Sæbe, og ved Siden heraf behandlede et

	Hovedstaden		Provinserne		Hele Landet	
	Mængde 1000 Pd.	Salgs- værdi Kr.	Mængde 1000 Pd.	Salgs- værdi Kr.	Mængde 1000 Pd.	Salgs- værdi Kr.
Linolie, solgt	2485	550000	4382	846000	6867	1,396000
Linolie, til Sæbefabri- kation	3628	—	539	—	4167	—
Rapsolie, solgt	2174	469000	628	129000	2802	598000
Rapsolie, til Sæbefa- brikation	24	—	"	—	24	—
Hørfrøkager	13984	906000	16025	993000	30009	1,899000
Rapskager	3473	200700	1025	53900	4498	254600
Fernis	964	205000	1882	384500	2846	589500
Blød Sæbe ¹⁾	12071	1,346000	ca.1750	198600	13821	1,544600
Fast Sæbe	50	9800	56	12900	106	22700
Vandglas	82	2400	"	"	82	2400
Glycerin	"	"	80	28000	80	28000
Tilsammen	—	3,688900	—	2,645900	—	6,334800

ret betydeligt Kvantum Rapsfrø. Priserne vare overalt højest i Hovedstaden; jfr. nedenstaaende Oversigt:

	Den gennemsnitlige Salgsværdi pr. 100 Pd.		
	Hoved- staden Kr.	Provin- serne Kr.	Hele Landet Kr.
Linolie	22,10	19,30	20,30
Rapsolie	21,80	20,50	21,40
Hørfrøkager	6,50	6,20	6,30
Rapskager	5,80	5,30	5,70
Fernis	21,30	20,40	20,70
Blød Sæbe	11,20	—	11,20

I Provinserne anvendes gennemgaaende mindre olieholdigt Frø end i Hovedstadsfabrikkerne. I Almindelighed regnes 2 Pd. Hørfrøkager pr. 1 Pd. Linolie, og dette Forhold findes ogsaa i Hovedstadsfabrikkerne (13,98 Mill. Pd. Hørfrøkager og 7,08 Mill. Pd. Linolie og Fernis). I Provinserne fremstilledes derimod 236 Pd. Hørfrøkager for hver 100 Pd. Linolie (16,03 Mill. Pd. Hørfrøkager og 6,80 Mill. Pd. Linolie og Fernis). For Rapsfrø er Forskellen dog kun ringe; pr. 100 Pd. Rapsolie fremstilledes i Hovedstaden 158 Pd. Rapskager, i Provinserne 163 Pd. Dette Forhold synes at

¹⁾ Desuden i Sæbefabrikker 5,80 Mill. Pd. til en samlet Salgsværdi af 751000 Kr.

tyde paa, at der gennemgaaende fabrikeres bedre Kvaliteter i Hovedstaden end i Provinsfabrikkerne, og forklarer i hvert Fald delvis de højere Priser i Hovedstaden. Prisen for den i Oliefabrikkerne fremstillede bløde Sæbe var betydelig lavere end i Sæbefabrikkerne (11,20 Kr. mod 12,90 Kr. pr. 100 Pd.).

De 33 Arbejdere, der arbejdede paa Fabrikernes egne Bødkerværksteder, vare næsten alene beskæftigede ved Reparationsarbejde; der tilvirkedes kun for 6000 Kr. ny Emballage. Paa eget Maskinværksted udførtes Reparationsarbejde for godt 5000 Kr.

For 1897 foreligger en tilsvarende Opgørelse som den her foretagne over Produktionen af Olier til teknisk Brug samt Foderkager; jfr. nedenstaaende Oversigt, hvor Tallene for 1905 ere vedføjede:

	1905	1897
	1000 Pd.	1000 Pd.
Linolie og Fernis	9713	8857
Rapsolie	2802	3929
Hørfækager	30009	29139
Rapskager	4498	6053

Produktionsmængden er som Helhed omtrent ens i de to Aar; derimod er der foregaaet en Forskydning bort fra Rapsolie og Rapskager over til Linolie og Hørfækager.

For de to Fabrikker for Tilvirkning af Spiseolier m. v. kan der ikke meddeles Oplysninger om Produktionen. — Af de 4 Olieraffinaderier have 3 med 22 Arbejdere i 1905 behandlet 6,2 Mill. Pd. Smøreolier, og Salgsværdien herfor var 590000 Kr. eller 9½ Øre pr. Pd.

9. Sæbefabrikker.

I 1906 taltes i alt 72 Sæbefabrikker med 453 Arbejdere.¹⁾ Heraf foreligger der Oplysning om Produktionen i 1905 for 30 Virksomheder med 390 Arbejdere som Gennemsnit for hele Aaret. De tilsvarende Tal for Hovedstaden og Provinserne vare saaledes:

¹⁾ Herunder 1 Vandglasfabrik med 1 Arbejder. I Industritællingstabelværket er opført 42 Arbejdere flere, der paa 2 Sæbefabrikker i Provinserne vare beskæftigede ved Tilvirkning af forskellige tekniske og kemiske Artikler; disse ere her medregnede nedenfor under Afsnit 11.

	12. Juni 1906		Oplysningerne om Produktion m. v. for Aaret 1905 vedrøre	
	Antal Virksomheder	Antal Arbejdere	Antal Virksomheder	Antal Arbejdere
Hovedstaden .	45	221	14	168
Provinserne ..	27	232	16	222
Hele Landet . .	72	453	30	390

I Sammenligning med Antallet i 1906 mangler der Oplysning om Produktionen for 42 Virksomheder med ca. 60 Arbejdere (34 rene Sæbefabrikker med tilsammen 40 Arbejdere og 8 Sæbe- og Parfumefabrikker med 20 Arbejdere); de fleste af disse Virksomheder ligge i Hovedstaden.

Af de 390 Arbejdere var 190 voksne Mænd, 176 voksne Kvinder og 24 Børn, jfr. nedenstaaende Oversigt:

	Hovedstaden			Provinserne		
	Ved selve Fabrikation	Ved Indpakning, Kørsel m. v.	Til- sammen	Ved selve Fabrikation	Ved Indpakning, Kørsel m. v.	Til- sammen
Mænd	53	16	69	91	30	121
Kvinder	38	60	98	35	43	78
Børn	"	1	1	4	19	23
Tilsammen . .	91	77	168	130	92	222

Henimod tre Femtedele af samtlige Arbejdere i Hovedstaden vare Kvinder mod godt en Tredjedel i Provinserne; paa den anden Side arbejdede omtrent alle Børnene i Provinsfabrikkerne. 221 Arbejdere (144 Mænd, 73 Kvinder og 4 Børn) vare beskæftigede ved selve Fabrikationen, 169 Arbejdere (46 Mænd, 103 Kvinder og 20 Børn) ved Indpakning, Kørsel m. v.¹⁾

Produktionens Salgsværdi udgjorde i 1905 i alt 2,83 Mill. Kr. Omstaaende (Side 38) er der, særskilt for Hovedstaden og Provinserne, meddelt en Specifikation for de vigtigste Poster.

For bløde Sæber var Gennemsnitsprisen knap 13 Øre pr. Pd., for Kærnesæber og rørte Sæber henholdsvis 41 og 34 Øre pr. Pd. Priserne vare højest i Provinserne (for Kærnesæber 42 Øre pr. Pd.

¹⁾ De Arbejdere, der vare beskæftigede saavel ved selve Fabrikationen som ved Indpakning, Kørsel m. v., ere her skønmæssigt fordelte imellem de to Arter af Beskæftigelser.

	Hovedstaden		Provinserne		Hele Landet	
	Mængde	Salgs- værdi	Mængde	Salgs- værdi	Mængde	Salgs- værdi
	Pd.	Kr.	Pd.	Kr.	Pd.	Kr.
Bløde Sæber ..	1,568000	215000	4,230000	536000	5,798000	751000
Kærnesæber ..	742000	292000	1,062000	442000	1,804000	734000
Rørte Sæber ..	1,447000	441000	1,424000	523000	2,871000	964000
Uangivet Sæbe	112000	33000	100000	35000	212000	68000
Parfumer	—	98000	—	15600	—	113600
I øvrigt	—	157000	—	44000	—	201000
Tilsammen...	—	1,236000	—	1,595600	—	2,831600

mod 39 Øre i Hovedstaden og for rørte Sæber 37 mod 30 Øre pr. Pd.)

I alt fabrikeredes i de her omhandlede Fabrikker 10,69 Mill. Pd. Sæbe. Medregner man Sæbefabrikationen i Oliefabrikkerne (13,93 Mill. Pd.) og i de under Afsnit 11 behandlede teknisk-kemiske Fabrikker (0,15 Mill. Pd.), bliver den hele Sæbefabrikation 24,77 Mill. Pd., hvoraf 19,62 Mill. Pd. til en gennemsnitlig Salgs-værdi af 11,70 Kr. pr. 100 Pd. var blød Sæbe og 5,15 Mill. Pd. til 35,50 Kr. pr. 100 Pd. var fast Sæbe.

De 201000 Kr., der er opført i ovenstaaende Oversigt under «I øvrigt», fordelte sig saaledes:

	Salgsværdi Kr.
Natronlud (1,5 Mill. Pd.)	75000
Vandglas (0,8 Mill. Pd.)	22400
Ludpulver	10400
Forskellige Pudse, Rense- og Vaskemidler	27200
Forskellige kosmetiske Præparater	28000
Soda	5000
Uangivet	33000
Tilsammen ..	201000

10. Stearinlysfabrikker.

I 1906 taltes i hele Landet i alt 5 Stearinlysfabrikker med 71 Arbejdere. Heraf laa de 4 med 68 Arbejdere (20 Mænd og 48 Kvinder) i Hovedstaden, og disse have meddelt Oplysning om Produktionen i 1905.

Produktionens hele Salgsværdi udgjorde 658000 Kr.; jfr. omstaaende Specifikation:

	Mængde	Salgs-	Gennemsnits-
	Pd.	værdi Kr.	pris pr. Pd. Øre
Almindelige Stearinlys ..	458000	242000	53
Cykellys	25000	32000	128
Julelys	108000	94000	87
Andre Lys	87000	44000	51
Lys, uspecificeret.....	454000	246000	54
Tilsammen...	1,132000	658000	—

Af de 678000 Pd. Lys, hvis Art er oplyst, var to Tredjedele almindelige Stearinlys, og efter Gennemsnitspriserne at dømme synes dette at være Tilfældet med endnu flere af de 454000 Pd. Lys, om hvis Art der mangler Oplysning.

11. Forskellige teknisk-kemiske Fabrikker.¹⁾

A. Hovedstaden.

Af herhenhørende Virksomheder taltes i 1906 i Hovedstaden 89 med 555 Arbejdere, og heraf foreligger der Oplysning om Produktionen i 1905 for 37 Virksomheder. De 52 Virksomheder, for hvilke Oplysning mangler, vare dog gennemgaaende smaa og beskæftigede i 1906 tilsammen kun ca. 115 Arbejdere (1 Ildtænderfabrik med 27 Arbejdere, 8 Malervarefabrikker med 17 Arbejdere, 10 Fabrikker for Tilvirkning af Blanksværte, Lædertøj- og Vognsmørelse med tilsammen 2 Arbejdere, 1 Fabrik for Tilvirkning af Mejeripreparater med 8 Arbejdere, 31 Fabrikker for Tilvirkning af forskellige teknisk-kemiske Artikler med ca. 60 Arbejdere og 1 Krydderistøderi med 1 Arbejder).

Af Fabrikker for Tilvirkning af Malervarer har man modtaget Oplysning for 13 med 106 Arbejdere som Gennemsnit for Aaret 1905. 57 Mænd og 15 Kvinder vare beskæftigede ved selve Fabrikationen og 31 Mænd og 3 Kvinder ved Indpakning, Kørsel m. v.

¹⁾ Herunder er foruden Tilvirkning af forskellige Kemikalier og Materialvarer (Løbe-Nr. 236) henført Ildtænderfabrikker (209), Tilvirkning af Malervarer (210), Tilvirkning af Blæk (211), Tilvirkning af Blanksværte og Lædertøjsmørelse (212), Tilvirkning af Vognsmørelse (213), Tilvirkning af Mejeripreparater (235) og Krydderistøderier (11).

Produktionens samlede Salgsværdi udgjorde 939000 Kr.; jfr. nedenstaaende Specifikation:

	Mængde Pund	Salgsværdi Kr.
Olierevne Farver.....	2,010000	438000
Fernis.....	1,020000	240000
Tørrelse.....	90000	31300
Lakker.....	210000	117000
Kit.....	466000	37000
Bogtrykfarve.....	ca. 130000	34000
Tørre Farver (Pakfarver)..	—	16000
Olietubefarver.....	—	16000
Diverse Farvepræparater..	—	10000
Tilsammen ...	—	939300

Desuden blev for egen Regning farvet, glittet, glaceret eller bronceret ca. 150000 Pund Papir og stødt 150000 Pund Krydderier. For fremmed Regning udførtes Arbejde for 29200 Kr. (14000 Kr. for Rivning af 929000 Pund Oliefarve, 10000 Kr. for Kogning af 1,003000 Pund Fernis og 5200 Kr. for Stødning af 172000 Pund Krydderier).

Af Fabrikker for Tilvirkning af Mejeripræparater foreligger der Oplysning for 4 med 51 Arbejdere. 18 Mænd og 27 Kvinder vare beskæftigede ved den egentlige Fabrikation og 4 Mænd og 2 Kvinder ved Indpakning, Kørsel m. v. I alle 4 Fabrikker fabrikeredes i 1905 Mejeripræparater for 870000 Kr.; jfr. nedenstaaende Oversigt:

	Mængde Pund	Salgsværdi Kr.
Smør- og Ostefarve.....	485000	239000
Osteløbe.....	1,268000	574000
Andre Mejeripræparater...	—	57000
Tilsammen ...	—	870000

Af andre Fabrikker af teknisk-kemisk Art foreligger der Oplysning om 20 og disse beskæftigede i 1905 (bortset fra ca. 100 Kvinder, der tilvirkede Ildtændere i eget Hjem) 214 Arbejdere. (94 Mænd, 72 Kvinder og 48 Børn). Produktionens samlede Salgsværdi udgjorde i 1905 1,05 Mill. Kr., jfr. omstaaende Specifikation.

Desuden blev for egen Regning stødt 420000 Pd. Krydderier, hvilket Arbejde blev anslaaet til en Værdi af 17000 Kr. For

	Salgsværdi Kr.
Bitter	9000
Soya	48000
Bagepulver	17000
Sennep, tør (82000 Pd.)	27000
— , udrørt (73000 Pd.)	11000
Sæber (150000 Pd.)	41000
Vognsmørelse (884000 Pd.)	59000
Lædercreme	211000
Lædertøjsmørelse, Skosværtc m. v.	51000
Blæk	45000
Toiletartikler	13000
Æter	17000
Medicinske og farmaceutiske Præparater ..	278000
Forbindstoffer	70000
Diverse kemisk-tekniske Præparater	110000
Ildtændere (20300 Mille)	46000
Tilsammen ...	1,053000

fremmed Regning blev stødt 28000 Pd. Krydderier og 10000 Pd. Kemikalier, og Betalingen herfor udgjorde godt 3000 Kr.

B. Provinserne.

I Provinserne taltes i 1906 af de i nærværende Afsnit omhandlede Virksomheder i alt 38 med 172 Arbejdere, og heraf foreligger der Oplysning om Produktionen i 1905 for de 23. De 15, for hvilke Oplysning saaledes mangler, beskæftigede i 1906 i alt kun 30 Arbejdere (2 Pakfarvefabrikker med 7 Arbejdere, 4 Malervarefabrikker med 3 Arbejdere, 1 Vognsmørelsefabrik med 11 Arbejdere, og 8 kemisk-tekniske Fabrikker med tilsammen 9 Arbejdere). Foruden de 23 Virksomheder er der yderligere her medregnet 2 Virksomheder med 42 Arbejdere, der begge drives i Tilknnytning til Sæbefabrikation og i 1906 som samlede Virksomheder ere henførte til Sæbefabrikker.

Disse 25 Virksomheder beskæftigede som Gennemsnit for Aaret 1905 i alt 196 Arbejdere. 131 Arbejdere (80 voksne Mænd, 47 voksne Kvinder og 4 Børn) vare beskæftigede ved den egentlige Fabrikation og 65 (18 Mænd, 26 Kvinder og 21 Børn) ved Indpakning, Kørsel m. v. Produktionens Salgsværdi udgjorde i

1905 i alt 585000 Kr., hvoraf de 153000 Kr. var for Farvevarer m. v. og 432000 Kr. for andre tekniske og kemiske Artikler.

De 153000 Kr. for Farvevarer m. v. fordelte sig saaledes:

	Mængde Pund	Salgsværdi Kr.
Oliefarver	6000	1800
Fernis ¹⁾	179000	74000
Lakker	20000	10000
Kit	184000	17000
Kønrøg, Jordfarver	284000	22000
Tørrede Oliefarver, forsk. Farvepræparater	50000	18000
Pakfarver (til Hjemmefarvning)	45000	10000
Tilsammen ...	—	152800

Den samlede Produktion af Fernis for Hovedstaden og Provinserne under eet udgjorde i alt 1,20 Mill. Pd., hvortil kommer 1 Mill. Pd. køgt for fremmed Regning i Hovedstaden. I Oliefabrikkerne (jfr. ovenfor Side 35) fremstilledes i alt 2,85 Mill. Pd., og den samlede Fabrikation udgjorde saaledes 5,05 Mill. Pd.

For den øvrige Produktion meddeles nedenfor en tilsvarende Specifikation:

	Salgsværdi Kr.
Maltsaft m. v.	25000
Frugtsafter ²⁾	7000
Bitter	31000
Soya ³⁾	11500
Bagepulver (ca. 130000 Pund)	103000
Buddingpulver	14500
Citronolie	18000
Sennep ⁴⁾	13000
Blegsoda, Ludpulver, Blegevand m. v.	10000
Lædercreme	12000
Lædertøjsmørelse, Skosvætte m. v.	6000
Parfumer	14000
Toiletartikler	7000
Glaubersalt (122000 Pund)	10500
Medicinske og farmaceutiske Præparater .	78000
Ammoniakvand (130000 Pund)	48000
Diverse kemiske og tekniske Præparater ..	24000
Tilsammen ...	432500

¹⁾ For Størstedelen Gulvfernis.

²⁾ Produktionen af Frugtsafter, Frugtvine, Likører m. v. er i Hæftet om

Desuden blev for egen Regning stødt 280000 Pd. Krydderier og for fremmed Regning 29000 Pd. for en Betaling af 2500 Kr.

12. Andre Industrier.

Tilvirkning af Glødenæt. Af de 6 Glødenætfabrikker (5 i Hovedstaden og 1 i Randers), der blev talt i hele Landet i 1906, foreligger der Oplysning om Produktionen i 1905 for de 3 største. De manglende 3 Virksomheder beskæftigede tilsammen kun 5 Arbejdere, medens de 3 Virksomheder, der have givet Oplysning om Produktionen, beskæftigede 35 Arbejdere (7 Mænd og 28 Kvinder). — Der fabrikeredes i 1905 paa alle 3 Fabrikker 710000 Stkr. Glødenæt til en samlet Salgsværdi af 203000 Kr.

Krudtværker. Af Krudtværker fandtes i alt 2 med tilsammen 59 Arbejdere som Gennemsnit for Aaret 1905 (Frederiksværk Krudtværk, tilhørende Staten, med 44 Arbejdere og Donse Krudtværk med 15 Arbejdere). Der fabrikeredes paa begge Værker i 1905 124000 Pd. røgfrit Krudt til en Salgsværdi af 372000 Kr. (alene paa Frederiksværk Krudtværk) og 213000 Pd. andet Krudt til i alt 115000 Kr.

Imprægneringsanstalter. I 1906 taltes i hele Landet 5 Imprægneringsanstalter, og disse beskæftigede i 1905 gennemsnitlig 107 Arbejdere (12 ved Maskinerne og 95 ved Transport- og Pladsarbejde). Der imprægneredes i 1905 i alt 43700 Telefon-

Næringsmiddelindustrien m. v. (Statistiske Meddelelser 4. Række, 30. Bind, 1. Hæfte, Side 43) opgjort til 1,14 Mill. Pd., til en samlet Salgsværdi af 403000 Kr. Foruden de Virksomheder, som den der foretagne Opgørelse vedrører, foreligger der Oplysning om 1 Fabrik for Frugtvine og Frugtsafter i Landdistrikterne med 13 Arbejdere (i 1906 henført til Løbe-Nr. 18, Konservesfabrikker) og 1 Likørfabrik i Hovedstaden med 7 Arbejdere foruden over 100 Kvinder i Sæsonen (i 1906 henført til Løbe-Nr. 32, Brændevinsbrænderier m. v.). I disse to Fabrikker udgjorde Produktionens Salgsværdi i 1905 300000 Kr., og for samtlige Fabrikker, for hvilke der foreligger Oplysninger, bliver Salgsværdien af Frugtsafter, Frugtvine, Likører m. v. saaledes 710000 Kr.

³⁾ I Sennepsfabrikker (Hæftet om Næringsmiddelindustrien Side 72) er der tilvirket Soya for 8000 Kr.; Værdien af den hele Soyaproduktion bliver saaledes ca. 68000 Kr.

⁴⁾ Desuden fabrikeredes i 5 smaa Sennepsfabrikker (i Provinserne) Sennep for 21000 Kr. Salgsværdien af den hele Sennepsproduktion kan ansættes til ca. 300000 Kr. (jfr. Hæftet om Næringsmiddelindustrien Side 72).

og Telegrafpæle,¹⁾ 428000 Sveller og 30000 Stkr. Sporskiftetømmer og andet Tømmer samt proppedes 63000 Stkr. Sveller med imprægnerede Bøgepropper. Værdien af det udførte Arbejde udgjorde i alt 467000 Kr.

Sodafabrikker. I 1906 taltes i hele Landet 15 Sodafabrikker med 46 Arbejdere,²⁾ og af disse foreligger der Oplysning om Produktionen i 1905 for de 13. De 2 Fabrikker, for hvilke Oplysning mangler, vare ganske ubetydelige. 4 Fabrikker med 28 Arbejdere henhørte under A/S Sodafabrikkerne. Der tilvirkedes i alt 36,95 Mill. Pd. Soda³⁾ til en samlet Salgsværdi af 821000 Kr. og andre Varer for 15000 Kr. (Lud for 3000 Kr. og 6000 Tdr. Koks til 12000 Kr.)

Benmelsfabrikker. Af Benmelsfabrikker taltes i 1906 6 med 30 Arbejdere, og af disse have de 3 største Fabrikker meddelt Oplysning om Produktionen i 1905. Der mangler kun Oplysning om 2 Virksomheder uden Arbejdere og 1 Virksomhed med 1 Arbejder.

Produktionens samlede Salgsværdi udgjorde 387000 Kr.⁴⁾, jfr. nedenstaaende Specifikation:

	Mængde Centner	Salgsværdi Kr.
Benmel.....	21470	126000
Benfedt.....	8810	130200
Ekstraherede Ben....	22400	98000
Industriben....	1460	12500
Marvolie.....	—	4100
Diverse.....	—	16000
Tilsammen...	—	386800

Tilvirkning af Lim. Af Limkogerier taltes i 1906 i hele Landet 6 med 56 Arbejdere (2 i Hovedstaden med 24 Arbejdere

¹⁾ Heraf 11800 Stkr. paa Statstelegrafens Imprægneringsanstalt.

²⁾ 121 Arbejdere og 84 Fattiglemmer, der vare beskæftigede ved Kryolit-sortering m. v. for Øresunds kemiske Fabrikker, ikke medregnede.

³⁾ Heraf ca. 120000 Pd. Blegsoda.

⁴⁾ 1 Virksomhed, der ved Siden af Benlim ogsaa fabrikerede Benmel, er opført under Limfabrikker, medens det producerede Benmel er medregnet her.

og 4 i Provinserne med 32 Arbejdere)¹⁾, og disse have alle meddelt Oplysning om Produktionen i 1905 undtagen 1 Virksomhed med 5 Arbejdere. Som Gennemsnit for Aaret 1905 beskæftigede de 5 Limkogerier tilsammen 45 Arbejdere (32 Mænd, 10 Kvinder og 3 Børn)²⁾. Produktionens samlede Salgsværdi udgjorde 106000 Kr.; jfr. nedenstaaende Oversigt:

	Mængde	Salgsværdi
	Pd.	Kr.
Læderlim	139000	58800
Benlim	132000	41000
Marvolie, Benfedt, Limfedt	—	3000
Ben, Klove, Fæhaar	—	3200
Tilsammen	—	106000

Tilvirkning af galvaniske Elementer. Af Fabrikker for Tilvirkning af galvaniske Elementer foreligger der Oplysning om Produktionen i 1905 fra den største (Hellesens Enke & V. Ludvigsen, København). Her beskæftigedes i 1905 gennemsnitlig 45 Mænd og 36 Kvinder, og der fabrikeredes 251000 Stkr. galvaniske Elementer til en samlet Salgsværdi af 345300 Kr.

¹⁾ I Industritællingstabelværket er under Løbe-Nr. 226, Tilvirkning af Lim og Gelatine, i Hovedstaden opført 2 Virksomheder flere med tilsammen 2 Arbejdere, men disse tilvirkede begge Valsemasse.

²⁾ 3 Virksomheder opgav kun at være i Drift om Sommeren.